

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 7 JUNI 1933

No. 910

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W. M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree.
Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak; Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

7 JUNI 1933.

In verband met de maandswisseling was de vraag naar geld deze berichtswEEK iets groter. Vooral call-geld was gezocht, zoodat de rente kon oploopen van $\frac{1}{4}$ pCt. tot 2 à $2\frac{1}{4}$ pCt. Particulier disconto was aanvankelijk iets lager, maar omstreeks den ultimo trok de rente weder aan, mede omdat er in het midden der week aan enkele buitenlandsche beurzen weder een zekere zenuwachtigheid ontstond over de nog bestaande gouddeviezen. Van veel beteekenis was het echter niet, een lichte aantrekking van de goudprijzen was het eenige resultaat en nadat aan de behoefte van de maandswisseling was voldaan, kon de rente voor particulier disconto weder op $1\frac{7}{8}$ pCt. en de call rente op $1\frac{1}{4}$ pCt. terugloopen. De prolongatierente noteerde de geheele week weder 2 pCt.

* *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank ver-
toont een daling van den post binnenlandsche wissels met f 289.000 en van de beleeningen met f 933.000; het papier op het buitenland is met f 104.000 verminderd. Het voorschot aan het Rijk blijkt geheel te zijn afgelost.

De goudvoorraad van de Bank is met f 2.048.000 gedaald; het zilver met f 804.000.

Onder de passiva der Bank zijn de bankbiljetten in omloop vermeerderd met f 7.1 miljoen. De rekening van het Rijk staat thans credit tot een bedrag van f 1.2 miljoen, tegenover een debetstand van f 15 miljoen op den vorigen weekstaat. De rekening-courant-saldi van anderen zijn met f 26.8 miljoen gedaald.

Het beschikbaar metaalsaldo is met f 4.2 miljoen toegenomen; het dekkingspercentage is licht gestegen en bedraagt thans nagenoeg 80 pCt.

* *

De vooruitzichten op de wisselmarkt blijven uiterst verward; wat men in Amerika wil, is nog niet duidelijk. Voor een groot deel zijn de oorzaken, die hier op den Dollarkoers invloed uitoefenen een kwestie van gevoel. Zolang men niet eenige zekerheid heeft, zal deze toestand wel zoo blijven voortduren. Dollars

veranderden niet veel; de tendens was over het algemeen wat vaster: 2.06 $\frac{1}{2}$ —2.11—2.09 $\frac{1}{4}$. Ponden, die op den eersten dag der week flauw openden — 8.25 — konden zich gaandeweg verbeteren en kwamen op 8.41 $\frac{1}{2}$ om op 8.40 $\frac{1}{4}$ te sluiten. Marken lagen eerst aangeboden en liepen van 57.90 op 57.40 terug; een verbetering tot 58.10 volgde, waarna het slot op 57.85 kwam. De Deutsche politiek oefende hier natuurlijk veel invloed uit. Fransche Franken, die flauw openden — op 9.76 $\frac{1}{2}$ — trokken aan tot 9.78 $\frac{1}{2}$, op welk punt zij bleven hangen. Belga's vast 34.57—34.64. Zwitsersche Francs kwamen van 47.93 op 48.03. Peseta's rond de 21.25. Lires ca. 12.90. Scandinavië met het Pond vaster: Kopenhagen 37.45, Oslo 42.50, Stockholm 43.05. Finsche Marken onveranderd 3.70. Canadeesche Dollars 1.85.

Termijnponden waren weder zeer gezocht, vooral voor buitenlandsche rekening; één- en drie-maands deden tenslotte $2\frac{1}{4}$ resp. $6\frac{1}{2}$ c. agio. Het disagio van den Dollar is kleiner geworden, nl. $\frac{1}{8}$ en $\frac{1}{4}$ c.

In goud ging weinig om; baren deden tenslotte f 1653.50, Eagles 2.52 $\frac{1}{2}$, Sovereigns 12.43.

LONDEN, 3 JUNI 1933.

De geldovervloed schijnt op het oogenblik door niets gestuit te kunnen worden. Ofschoon er in de eerste helft van de vorige week geen regeringspapier verviel, had dit toch niet den minsten invloed, integendeel geld was overvloediger dan ooit. Na 1 Juni kwam het War Loan dividend langzamerhand op de markt en vermeerderde dus den voorraad. De Clearing Banken hadden a priori op dezen extra-toevloed gerekend en deze week meer schatkistpromessen genomen, zoodat een deel van het dividendgeld op deze wijze tijdelijk geabsorbeerd wordt.

Disconto wast deze week nog weer zwakker. Prima bankaccepten noteeren $\frac{1}{2}$ pCt., maar worden voor niet meer dan $\frac{3}{8}$ en even daaronder verhandeld. Het kwantum bankaccepten wordt echter steeds kleiner. De nieuwe schatkistpromessen werden tegen een fractie over $\frac{1}{32}$ toegewezen, een notering, die nog niet „dage-wesen” is. De banken zullen Augustus en September schatkistpapier nu à $\frac{1}{4}$ pCt. koopen. Sterling was over het geheel vast en Dollars zwak. Nadat het verslag van De Nederlandsche Bank gepubliceerd was, was er wat aanbod van Guldens, die dan ook tot 8.40—8.42 terugvielen; het aanbod was echter niet groot. Slot pl.m. 8.40 $\frac{1}{2}$ —8.41. Dollars sloten op 4.01 $\frac{1}{2}$.

De effectenmarkt is zeer gevoelig en reageert sterk op slechte of vermeend slechte en goede berichten. Men is een beetje bevreesd, dat de hausse der industrie-aandeelen en goederenprijzen „overdone” is en men is huiverig voor een herhaling van de inzakking na Augustus 1932.

De Bank van Engeland heeft de laatste dagen weer een paar posten goud opgenomen; het is rustiger op de goudmarkt. De aankopen voor particulieren tot belangrijke premies is geluwd.

VERLAGING VAN TARIEVEN EN MEEST-BEGUNSTIGING.

Van 29 Mei tot 2 Juni jl. werd te Londen de „Sixth Conference of Institutions for the Scientific Study of International Relations” gehouden. Deze conferenties vinden plaats onder auspiciën van het te Parijs gevestigde Volkenbondsbureau voor Intellectuele Samenwerking. Deelnemers zijn de vertegenwoordigers van de in een groot aantal landen gevormde nationale Commissies van Coördinatie van Internationale Studiën. Wij hebben de Londensche conferentie bijgewoond namens het vóór enkele maanden gevormde Nederlandsche Comité¹⁾ en willen te dezer plaatse met betrekking tot een der behandelde onderwerpen enkele indrukken van de conferentie weergeven.

Als thema der besprekingen was gekozen de interventie van den Staat in het economisch leven. Een groot aantal memoranda was ter voorbereiding dezer besprekingen door de nationale commissies ingediend. Zeer veel waardevol materiaal is daarin op overzichtelijke wijze verwerkt. Bijna elk onderdeel van het veel omvattend interventionisme van onze dagen is in een of meer memoranda besproken. Vooral door de Amerikaansche, Engelsche, Fransche, Duitsche en Italiaansche commissies is verdienstelijk werk verricht.²⁾

De discussies droegen een wetenschappelijk karakter. De deelnemers traden op als beoefenaren der wetenschap, niet als vertegenwoordigers van hun land of van een bepaalde politieke richting, zoodat een vrije gedachtenwisseling werd verkregen. Deze was eensdeels gewijd aan het interventionisme binnen de grenzen van een bepaald land, anderdeels aan de rol, door de Staten gespeeld met betrekking tot den internationalen handel, de kapitaalbewegingen en het geldwezen.

Bij de besprekingen over de laatstbedoelde problemen speelde het vraagstuk van de verlaging der tolmuren en van de afschaffing van andere handelsbelemmeringen uiteraard een groote rol. In de hierover gevoerde discussies werd een belangrijk aandeel genomen door den Voorzitter van de conferentie, Sir Arthur Salter, terwijl wij voorts de namen noemen van Prof. Herbert van Beckerath (Bonn), Prof. Hauser (Parijs), Prof. William Rappard (Genève), Prof. Jacob Viner (Chicago) en Prof. Zimmern (Oxford).

Wat in de eerste plaats de aandacht trok in deze bijeenkomst van vogels van zeer onderscheiden wetenschappelijke pluimage, was de eenstemmigheid met betrekking tot de onwenselijkheid en de funeste werking van handelsbelemmeringen in het algemeen. Niemand gevoelde zich geroepen tot eene verdediging van het streven naar autarkie; allen waren het erover eens, dat gestreefd moest worden naar een effectieve en snelle verlaging van tarieven en naar opheffing van andere handelsbelemmeringen, als contingenten en deviezenregelingen.

Ook over de methode van tariefsverlaging en over de systemen van economische toenadering tusschen de verschillende landen bestond ten opzichte van enkele, inzonderheid voor ons land belangrijke punten vrijwel volledige overeenstemming.

De door de conferentie gevolgde gedachtengang kwam ongeveer op het volgende neer. Uitgaande van de volstreekte noodzakelijkheid eener drastische vermindering van de bestaande handelsbelemmeringen, overwoog men, of dit zou kunnen geschieden langs den weg van autonome tariefsverlagingen, bilaterale verdragen, verdragen betreffende bepaalde, gesloten groepen van landen en multilaterale verdragen.

Van eenzijdige autonome tariefsverlaging werden

¹⁾ Dit Comité werd gevormd door de Vereeniging voor Internationaal Recht en door het Nederlandsch Economisch Instituut.

²⁾ In druk zullen deze stukken niet verschijnen. Voor belangstellenden houden wij ze gaarne op het Nederlandsch Economisch Instituut ter inzage.

INHOUD.

Blz.

VERLAGING VAN TARIEVEN EN MEESTBEGUNSTIGING door <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	448
De economische toestand van Nederlandsch-Indië ge- durende 1932 door <i>Mr. D. J. Hulshoff Pol</i>	451
Is de koolbouw en -handel in West-Friesland ten onder- gang gedoemd? door <i>C. Bonnet</i>	454
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De schulden van de Donau-landen en de Economische Wereldconferentie door <i>Prof. Elemér Hantos</i>	455
Zuid-Afrika zonder gouden standaard door <i>Prof. Dr. C. G. W. Schumann</i>	457
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Franklin D. Roosevelt: Looking Forward. Stuart Chase: A. new deal bespr. door <i>Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	459
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	459
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	460—466
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

althans op korten termijn geen verwachtingen van eenige beteekenis gekoesterd. Ook een alomvattend wereldverdrag, waarbij, al dan niet in étappes, vermindering van handelsbelemmeringen tot een zeker minimum zou worden voorgeschreven, werd voorschands zeer weinig waarschijnlijk geacht. Uitgesloten is deze mogelijkheid natuurlijk niet, en het zou kunnen zijn, dat de vermindering der handelsbelemmeringen ter Wereldconferentie een bruikbaar ruilobject zou blijken tegenover de stabilisatie van het geldwezen, of buiten deze Conferentie om een hulpmiddel zou vormen om tot regeling van de internationale politieke schulden of van de ontwapening te geraken. Doch dit alles, hoe aantrekkelijk ook, is voorschands dermate onzeker en speculatief, dat men het thans niet mag betrekken binnen de grenzen van het terstond realiseerbare. Sceptisch stond men tenslotte ook tegenover de vorming van groote, gesloten, regionale blokken van Staten met onderling lage of weggevaagde tolbarrières; deze blokken zijn of voorschands als utopisch te beschouwen (Pan-Europa) of zij leiden eerder tot een verscherping, dan tot een verzachting van de economische tegenstellingen in de wereld, een gevaar, dat b.v. ten aanzien van de te Ottawa gesloten conventies niet denkbeeldig schijnt.

Voor oplossing van de tariefmoeilijkheden langs den weg van bilaterale onderhandelingen op basis van reciprociteit en met opheffing van de algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstigingsclausule werd op de Londensche conferentie al evenmin het pleit gevoerd. Algemeen werd de waarde erkend van eene niet op discriminatie berustende behandeling in het internationale handelsverkeer, zooals deze uit de algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstiging voortvloeit. Niet, dat men geen oog zou hebben voor de talrijke ontduikingen van de meestbegunstiging, of dat men het falen van deze clausule ten opzichte van contingenten, deviezenregelingen e.d. zou willen loochenen. Niet, dat men de meestbegunstiging tot een soort van dogma zou willen maken. Het gaat hier om een uitermate praktische quaestie, die met de principiële vragen der handelspolitiek (vrijhandel versus protectie en autarkie) als zoodanig niets te maken heeft. De eenige bedoeling bij het verdedigen van de algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstiging was deze, dat bij redelijke toepassing daarvan minder kans op wrijving, complicaties en onzekerheid in het handelsverkeer ontstaat en dat daarbij de kans op bevredigende ontwikkeling van het handelsverkeer in de toe-

komt grooter wordt, dan wanneer de Staten zich gaan verstrikken in een netwerk van op reciprociteit berustende overeenkomsten.

Gewezen werd natuurlijk op de omstandigheid, dat de meestbegunstiging somtijds bepaalde tariefsverlagingen heeft verhinderd. Wanneer een Staat, ten opzichte van andere Staten gebonden aan meestbegunstigingsverdragen, aan een bepaalde wederpartij een tariefsverlaging wil toestaan, zonder deze aan anderen te doen ten goede komen, b.v. omdat de verlaging afhankelijk wordt gesteld van een bepaalde wederprestatie en dus op den grondslag der reciprociteit berust, zoo is dat, zoolang de meestbegunstiging geldt en men geen kans ziet deze te ontduiken, een niet te verwezenlijken doel; in dit geval zal dus een wederkerige tariefsverlaging tusschen twee landen op grond van de meestbegunstiging onmogelijk gemaakt worden. Men meende echter ter conferentie, dat, mits zekere rationeele, behoorlijk geformuleerde uitzonderingen op het algemeen als wenschelijk aanvaarde beginsel der onvoorwaardelijke meestbegunstiging worden toegelaten — waarover zoo aanstonds nader —, voldoende ruimte zou worden gelaten om tot een bevredigenden toestand te geraken, en dat overigens buiten het kader dezer uitzonderingen bilaterale „ondersjes” eer schadelijk dan bevorderlijk voor de ontwikkeling van den internationalen handel zouden zijn.

Opgemerkt moge in dit verband worden, dat het standpunt, hetwelk zoo algemeen ter Londensche conferentie werd aanvaard, hetzelfde is, als dat van de Commissie-Trip, die in haar ontwerp-programma voor de aanstaande Wereldconferentie op blz. 30 van den Engelschen tekst het volgende opmerkt:

„We consider that, in normal times, the unconditional and unrestricted most-favoured-nation clause should form the basis of commercial relations between nations.”

Denzelfden gedachtengang vindt men terug in een bekende recente uiting van de Internationale Kamer van Koophandel, getiteld „Projet de Rapport de la Chambre de Commerce Internationale à la Conférence Monétaire et Economique”, in welk door de I.K.K. aan de Wereldconferentie aan te bieden stuk het volgende te lezen is (blz. 10, 1e kolom):

„Bien que des critiques soient formulées par certains contre l'application inconditionnelle de la clause de la nation la plus favorisée dans les circonstances actuelles, il ne paraît pas désirable d'encourager les efforts tendant à détruire ou à saper ce système. De l'avis de la majorité, la clause doit demeurer le fondement des relations contractuelles internationales.”

Nu doet zich echter de inzonderheid voor ons land belangrijke vraag voor, hoe de algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstigingsclausule moet worden toegepast, indien door middel van een z.g. „open” verdrag, tusschen een aantal landen gesloten, en waartoe derde Staten kunnen toetreden, gestreefd wordt naar eene systematische verlaging van de wederzijdsche tarieven. Het geval, dat daarbij thans uiteraard op den voorgrond treedt, is de Conventie van Ouchy tusschen Nederland, België en Luxemburg.

Eenerzijds wil men er, gelijk gezegd, door handhaving van de meestbegunstiging voor waken, dat niet bepaalde staten door wederzijdsche concessies tot onderonsjes komen en daarbij mogelijk tegenover derden een agressieve houding aannemen. Anderzijds wordt echter gewezen op de wenschelijkheid om — bij gebreke eener algemeene verlaging van tarieven en handelsbelemmeringen — langs den weg van open verdragen van een niet agressief karakter op basis van wederkeerigheid te geraken tot de wenschelijke partiële afbraak van tarieven, zonder dat derde Staten, die tot deze afbraak, wat hen zelf betreft, niet bereid zijn, uit hoofde eener hun vroeger toegekende meestbegunstiging in de gelegenheid zouden zijn om van de voordeelen der tariefsverlaging bij anderen te profiteeren zonder wederprestatie van henzeive.

Het is bekend, hoe groot de moeilijkheden zijn, die zich te dezen aanzien in de practijk voordoen. Zoo

heeft Engeland zich tegen het Verdrag van Ouchy verzet, waarbij dit land zich, als wij het wel hebben, kon beroepen op onvoorwaardelijke meestbegunstiging, door België toegekend.¹⁾

Dat de aan de Conventie van Ouchy ten grondslag liggende beginselen redelijk zijn en dat de toepassing van deze Conventie een stap in de goede richting zou beteekenen, werd, zij het na eenige discussie, op de Londensche conferentie algemeen erkend. Het was daarbij een bijzonder genoeg om een der meest op den voorgrond tredende Engelsche deelnemers de zeer onredelijke houding van zijn eigen land te hooren critiseren. Anderzijds werden aanvankelijk van enkele zijden enkele bezwaren gemaakt tegen het sluiten van verdragen in den geest van Ouchy. Zoo meende men van Amerikaansche zijde, dat de vorming van groepen van Staten, die over en weer tot tariefsverlaging overgaan, de achterdocht der Ver. Staten zou kunnen vermeederen en de medewerking van dat land aan algemeene tariefsverlaging in de waagschaal zou kunnen stellen, terwijl van Duitsche zijde werd opgemerkt, dat tariefsverlaging in étappes, zooals de Conventie van Ouchy deze beoogt, tenslotte de instabiliteit der tarieven slechts kon verhoogen in een tijdperk, waarin de wereld, meer nog dan aan tariefsverlaging, behoefte gevoelde aan stabiliteit. Na eenige discussie werd echter de wenschelijkheid aanvaard om tariefsverlaging, vervat in open verdragen tusschen zekere groepen van landen, toe te laten als nieuwe uitzondering op de algemeene onvoorwaardelijke meestbegunstigingsclausule, mits de desbetreffende verdragen tot het bereiken van tariefsverlaging zouden voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. deze verdragen mogen niet leiden tot verhoogen van de tarieven tegenover derde Staten; het moeten dus zijn verdragen tot interne tariefsverlaging zonder externe aggressie;

2. zij moeten leiden tot een „substantial and progressive reduction of customs tariffs between the signatory powers”;²⁾

3. zij moeten open zijn voor toetreding van andere Staten, die zich aan de voorwaarden van deze verdragen wenschen te onderwerpen;

4. dezelfde voordeelen, die een verdrag aan de deelnemers biedt, zullen ook worden geboden aan Staten, „which, without completely adhering to it, imposed customs duties with rates at least as low as the reduced tariffs prevailing among the full members of the group”.³⁾

Ook hier bestaat groote overeenstemming met het vroeger vermelde rapport van de I.K.K., waaruit wij het volgende aanhalen:

„Néanmoins, beaucoup envisagent la possibilité de modifier ou de limiter le fonctionnement de la clause, afin de

¹⁾ Ten aanzien van Nederland toch gaat het Engelsche beroep op de meestbegunstiging niet op, aangezien het thans geldende verdrag tusschen Engeland en Nederland een voorwaardelijke meestbegunstigingsclausule bevat.

Art. 1, 2e lid van het desbetreffend tractaat van 27 October 1837 luidt als volgt (wij wijzen inzonderheid op de door ons gecursiveerde woorden):

„Geen douanen-regt of ander bezwaar zal gelegd worden op eenige goederen, die de voortbrengselen zijn van een der Rijken bij den invoer ter zee of te land uit dat Rijk in het ander, hooger dan het regt of bezwaar, dat op soortgelijke goederen gelegd is, wanneer dezelve het voortbrengsel zijn van of ingevoerd worden uit eenig ander land, en zijne Majesteit de Koning der Nederlanden en Hare Majesteit de Koningin van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland verbinden en verplichten zich mits dezen, geene gunst of voorregt, of vrijstelling in zaken van handel en scheepvaart aan de onderdanen van eenigen anderen Staat te zullen verleenen, die niet insgelijks en ter zelfder tijd zal worden uitgestrekt tot de onderdanen van de andere Hooge contracterende partij, om niet, indien de gunst ten behoeve van dien anderen Staat om niet is gegeven geworden, en tegen eene vergelding of equivalent zoo nabij mogelijk, zoo die gunst voorwaardelijk is toegestaan.”

²⁾ Deze citaten zijn ontleend aan het rapport, dat Prof. Rappard van de gevoerde besprekingen opmaakte.

rendre réalisable la formation de groupements économiques. Une importante proportion des Comités Nationaux de la Chambre de Commerce Internationale est favorable à une expérience hardie en ce sens.

Les accords multilatéraux qui peuvent être subordonnés à la reconnaissance de certaines dérogations à la clause inconditionnelle de la nation la plus favorisée devraient être fondés sur les principes suivants:

a) ces rapprochements doivent servir à faciliter les relations entre les Etats participants, en dehors de toute intention agressive envers les pays non participants et sans entraver les échanges avec ces pays;

b) ces rapprochements doivent rester accessibles à tous les pays qui se déclarent prêts à assumer les obligations imposées aux Etats participants;

c) les pays qui remplissent „effectivement” ces obligations, sans donner „formellement” leur adhésion, doivent pouvoir bénéficier de tous les avantages accordés aux Etats qui participent au rapprochement;

d) le rapprochement doit être réalisé sur la base d'un traité à long terme et avoir, de ce fait, un caractère durable.”

Toch is er een zeker verschil tusschen de beide redacties, waarop wij even de aandacht willen vestigen. De redactie van de I.K.K. volgt geheel de grondslagen van de Conventie van Ouchy, terwijl de Londensche redactie een afwijking vertoont ten aanzien van de uitbreiding van de werking van de hier bedoelde verdragen tot derde Staten.

Volgens art. 2 van de Conventie van Ouchy zullen de tarieven in 5 étappes in totaal vermindert worden met 50 pCt., met een algemeen minimum van 8 pCt. voor eindfabrikaten en 4 pCt. voor halffabrikaten. Art. 8 regelt de toetreding van derde Staten en bepaalt in de laatste alinea, dat die Staten, die de bepalingen van de Conventie in acht nemen, dezelfde voorrechten zullen genieten, als Nederland en België-Luxemburg elkander toekennen.

Dit beteekent nu, dat een Staat, wiens tarief b.v. 50 pCt. ad valorem zou beloopt — hetgeen bij specifieke rechten in dezen tijd van prijsdaling een zeer gewoon geval is — kan volstaan met een reductie tot 25 pCt. ad valorem, zoodat een zeer aanzienlijk verschil met b.v. het Nederlandsche tarief, waarop de Conventie van Ouchy kennelijk geïnspireerd is, zou blijven bestaan. Niet ten onrechte is dit als bezwaar tegen het systeem van Ouchy aangevoerd. Ook de Commissie-Trip heeft daarop op blz. 28 van haar rapport de aandacht gevestigd.

Volgens de Londensche redactie zal een derde, die niet toetreedt, maar toch van de voordeelen van een open verdrag wil profiteren, minstens zoover omlaag moeten gaan, als noodig is om het hoogste tarief van een der deelnemende Staten te bereiken, hetgeen dus een verder gaande eisch is, dan die van de Conventie van Ouchy.

Op zichzelf is dit niet onredelijk. Het ondervangt, althans tegenover derden, die niet officiëel toetreden, maar wel feitelijk mee willen doen, het zoeven genoemde bezwaar, dat thans tegen de Conventie van Ouchy kan worden aangevoerd. Daar staat echter tegenover, dat het de mogelijkheid van uitbreiding van de werking van tariefsverlagingsverdragen beperkt; immers, van deze mogelijkheid zal te eerder gebruik worden gemaakt, naarmate de daartoe vereischte verlaging van het tarief van den betrokken Staat geringer is.

Op welke wijze zal men nu tot de universeele erkenning van de zoeven uiteengezette uitzondering op de algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstiging, hetzij in den eenen, hetzij in den anderen zin gereedigeerd, moeten geraken? Daarover waren in de I.K.K. de meeningen verdeeld. De meerderheid was daar geporteerd voor onderhandelingen van de Staten, die tezamen een tariefsverlagingsverdrag sluiten, met derde Staten, die tevoren ten opzichte van de verdragsstaten algemeene, onvoorwaardelijke meestbegunstiging hadden verkregen. Deze verkregen rechten dienden te worden gerespecteerd, doch bij het voeren van onderhandelingen met derde Staten zouden

deze ongetwijfeld zelve wel inzien, dat in dit geval een beroep op de algemeene onvoorwaardelijke meestbegunstiging onredelijk moest worden geacht.

Een minderheid in de I.K.K. dacht daarover anders en achtte vastlegging van den uitzonderingsregel in een algemeene conventie gewenscht; in het rapport der I.K.K. treft men omtrent dit laatste punt de volgende zinsnede aan:

„Etant donné, d'autre part, que cette méthode risque de se montrer si lente dans la pratique qu'elle constituerait un obstacle insurmontable au progrès dans cette voie, certains pensent que la Conférence Monétaire et Economique ferait bien d'envisager la conclusion d'une convention internationale, par laquelle les contractants accepteraient d'interpréter la clause de la nation la plus favorisée, inséré dans les traités de commerce bilatéraux conclus par eux, en ce sens qu'elle ne pourrait pas être opposée à l'établissement d'accords multilatéraux, conclus dans l'esprit indiqué ci-dessus.”

Op het Londensch congres prevaleerde de laatste meening. Er is niet veel over gezegd, doch voor zoover men er wat van gezegd heeft, gingen de wenschen in de richting van een duidelijke en algemeen bindende uitspraak van de Wereldconferentie.

Wij meenen, dat dit laatste standpunt juist is. De ervaring heeft genoegzaam geleerd, hoe weinig resultaat men langs den weg der rechtstreeksche onderhandelingen van Staat tot Staat bereikt en hoeveel kostbare tijd daardoor verloren gaat. Men denke slechts aan de houding van Engeland ten opzichte van de Conventie van Ouchy.

Tenslotte nog een citaat uit het rapport van de Commissie-Trip. Deze was met betrekking tot het toestaan van duurzame uitzonderingen op de meestbegunstigingsclausule zeer gereserveerd. Men leest op blz. 30 van haar rapport het volgende:

„Certain permanent exceptions to the clause are already usual in treaties of commerce (frontier traffic, Customs unions, etc.). Careful attention should, however, be paid to the question whether other permanent exceptions should be admitted, particularly as regards rights derived from collective agreements.

A suggestion which has been strongly pressed in various quarters is that States should admit an exception to the most-favoured-nation clause whereby advantages derived from plurilateral agreements should be limited to the contracting States and to such States as may voluntarily grant equivalent advantages. This proposal (which has already been adopted in certain bilateral treaties) should certainly be most carefully studied. It has been argued, in support of this proposal, that, in the absence of an exception of this kind, the conclusion of collective conventions would encounter insuperable difficulties, since the application of the clause would, in such circumstances, place a premium on abstention. On the other hand, it has to be borne in mind that the circumstances of various countries differ considerably, so that in many cases they could not adhere to a plurilateral agreement when they are unaware of the concrete cases to which its provisions might later be applied and of the possible consequences which its application might involve for themselves. Moreover, there would be a danger of provoking the formation of mutually opposed groups of countries, thus aggravating the very evils which it is sought to mitigate. Finally, it has been emphasised that care must be taken to avoid prejudicing the rights of third parties.

In any case, these exceptions must be subject to the conditions that agreements of this kind be open to the adhesion of all interested States and that their aim should be in harmony with the general interest. Amongst the conditions that might be considered for this purpose, mention may be made of a proviso that these agreements shall have been concluded under the auspices of the League of Nations or of organisations dependent on the League. Further, these agreements must not involve new hindrances to international trade *vis-à-vis* countries having most-favoured-nation rights. Finally, „collective agreements” can only be regarded as such when they comply with certain conditions, to be determined, as to the number of the participating States.”

Het is te hopen, dat de Wereldconferentie tot een pertinente conclusie zal komen in den hierboven aangegeven zin. Het in omvang bescheiden, doch in zijn

aard zoo moedig initiatief van Ouchy, bergt groote ontwikkelingsmogelijkheden in zich, indien alsnog de voorwaarden worden geschapen, waaronder het zich kan ontplooiën. Veelal heeft men — en deze fout is ook bij de Londensche besprekingen nog al eens begaan — het Verdrag van Ouchy een *regionaal* verdrag genoemd. Wij achten het, ondanks de regionale groepeerings der deelnemende Staten, niet juist het als zoodanig te zien. Het is een open verdrag; elke Staat, waar ook gelegen, kan toetreden. Dit geeft aan het verdrag een multilateraal karakter en ontnemt er het regionale karakter aan, welk laatste een uitzondering van duurzamen aard op de algemeene onvoorwaardelijke meestbegünstiging zeker niet zoo gemakkelijk zou rechtvaardigen, als zulks thans ten aanzien van Ouchy kan geschieden.

Mocht Ouchy ter wereldconferentie definitief worden om hals gebracht en mocht het anderzijds niet gelukken om een algemeene tariefsverlaging in de voornaamste landen te verwerven, gepaard aan de noodige stabiliteit van de geldwaarde, zoo ziet het er met de toekomst van den wereldhandel bedenkelijk uit. Steeds verder zal men dan naar wederkeerige afsluiting streven, steeds verder zal men gaan op den weg naar autarkie, die niet slechts voor een land als het onze, maar ook voor alle andere landen een ramp is van niet te overziene gevolgen. Moge daarom de uit zoo verschillende kringen komende uitingen ten gunste van praktisch uitvoerbare en op rationeelen grondslag berustende plannen tot afbraak van tarieven in de komende weken weerklank vinden bij hen, die te Londen over 's wereld's economisch lot moeten beslissen!

G. M. V. S.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN NEDERLANDSCH-INDIË GEDURENDE 1932.

Gedurende het afgelopen jaar is de ruilvoet van Nederlandsch-Indië met het buitenland er niet beter op geworden, doch nog meer achteruitgegaan. Dit blijkt al aanstonds uit de indexcijfers. Het indexcijfer van de waarde der ingevoerde goederen werd weliswaar belangrijk minder, doch hiermede kon geen verbetering in den toestand worden verkregen, omdat hetzelfde in iets sterkere mate geschiedde met den index van de waarde der exportartikelen, zoodat het resultaat nog iets ten nadeele van Indië uitviel. Men vergelijke de volgende indexcijfers (met 100 als index voor het basisjaar 1913):

	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni		
Indexcijfer invoerartikelen	104	102	101	98	96	94		
„ „ uitvoer „	56	58	57	53	52	50		
			Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
„ „ invoer „			92	92	92	92	90	89
„ „ uitvoer „			50	51	51	48	47	46

Hieruit volgt, dat het percentage van den uitvoerindex op den invoerindex in Januari 54 pCt. bedroeg en in December 51½ pCt., zoodat de ruilvoet volgens deze gegevens eenigszins achteruit is gegaan.

Bij de raadpleging van bedoelde cijfers moet evenwel worden bedacht, dat zij weliswaar op de meeste, maar toch niet op alle belangrijke producten betrekking hebben en daarom nimmer een volledig beeld van den toestand kunnen geven. Deze overweging is voor het jaar 1932 van bijzondere betekenis, omdat onder de indexcijfers van de uitvoerproducten het cijfer van het zoo belangrijke artikel petroleum ontbreekt en de waarde van dat product juist in 1932 zeer sterk is gedaald. Om een volkomen juist inzicht in den achteruitgang van den ruilvoet te verkrijgen, zou daarom de gemiddelde waarde van den in- en uitvoer moeten worden berekend over 1932 en over 1931. Weliswaar is een vergelijking tusschen beide jaren niet hetzelfde als een overzicht over den loop der prijzen in de twaalf maanden van 1932, en zal de achteruitgang van den ruilvoet er bij de eerstgenoemde methode des te scherper bij uitkomen, omdat in het gemiddelde van 1931 natuurlijk ook rekening is

gehouden met de hoogere prijzen in het begin van dat jaar, terwijl bij het maandelijksch overzicht over 1932 slechts werd aangeknoopt bij het laagste punt van 1931, t.w. de prijzen op ultimo 1931; eerstbedoelde methode heeft echter het voordeel, dat daarin alle goederen zijn begrepen.

Uit eene berekening blijkt nu, dat de gemiddelde waarde per bruto KG. van den uitvoer in 1932 was 6,4 cts. en van den invoer 21,4 cts., zoodat het percentage van de gemiddelde uitvoer- op die van de gemiddelde invoerwaarde 29,9 pCt. bedroeg. Voor 1931 vonden wij respectievelijk 9,2 cts., 25,4 cts. en 36,3 pCt. Volgens deze cijfers was de achteruitgang van den ruilvoet van 1931 op 1932 dus zeer sterk en veel meer dan voorgemelde maandelijksche indexcijfers van 1932 zouden doen vermoeden. De achteruitgang van 1930 op 1931 bedroeg veel minder, want voor 1930 vonden wij onderscheidenlijk de cijfers 11,6 cts., 30,2 cts. en 38,4 pCt. Aldus beschouwd is 1932 wel een zeer ongunstig jaar geweest.

De gang van zaken in 1932 is zonder twijfel zeer teleurstellend geweest. Men had immers een gunstiger verloop van den ruilvoet kunnen verwachten, omdat in de prijzen van 1932 eerst goed de invloed merkbaar is geworden van de prijsgeving van den gouden standaard voor het pond sterling in September 1931 en voor de yen in December 1931. Indien de prijzen der exportproducten maar ongeveer gelijk waren gebleven, zou de Nederlandsch-Indische ruilvoet door de daling van de waarde der importgoederen als gevolg van de depreciatie van pond sterling en yen belangrijk zijn verbeterd. Geheel ondenkbaar zou deze gang van zaken niet zijn geweest, omdat de waardevermindering van beide vreemde munteenheden aan den Indischen uitvoer en dus ook aan de Indische exportprijzen weinig kwaad heeft gedaan, doch zeer gunstig heeft gewerkt door verlaging van verschillende invoerwaarden.

Het heeft echter niet zoo mogen zijn. Gedurende het jaar 1932 heeft de algemeene werelddepressie de exportprijzen per saldo zeer doen afbrokkelen, waardoor het voordeel van de door de pond sterling- en yen-depreciatie verlaagde invoerprijzen, alsmede van den door de algemeene malaise ook op deze prijzen uitgeoefenden druk, ruimschoots geneutraliseerd werd.

Uit het verloop van de hoogergenoemde maandelijksche indexcijfers blijkt niet onduidelijk, dat de algemeene tijdelijke opleving, welke in de maanden Juni tot en met September in de geheele wereld heeft plaats gevonden tengevolge van een grooter vertrouwen in de toekomst door het succes van de conferentie van Lausanne, waar de Europeesche landen het eens werden over de vrijwel geheele schrapping der Duitsche oorlogsschuld, zich ook in de prijzen van de Indische uitvoerproducten heeft weerspiegeld. Nadat de indexcijfers namelijk in de voorafgaande maanden zeer sterk waren gedaald, bedroegen zij in de genoemde maanden 50, 50, 51 en 51 en gingen zij dus in stijgende lijn.

Deze stijging zou nog markanter geweest zijn, indien de rubberindices, die in bedoelde maanden van 4 tot 6 stegen, op zichzelf niet zoo laag geweest waren, dat zij naast de andere, op een veel hoger niveau gebleven indices, zeer weinig gewicht in de schaal legden, terwijl zij toch onder de Indische exportproducten een der belangrijkste plaatsen innemen. Treffend is het daarnaast te constateeren, dat de indexcijfers van den invoer van Juni tot en met September eerst nog naar beneden gingen en vervolgens op eenzelfde hoogte bleven; zij bedroegen namelijk 94, 92, 92 en 92. Deze verschijnselen vormen een merkwaardige bevestiging van de dikwijls verkondigde stelling, dat bij een beginnend herstel van het economisch leven, de toestand van Indië, als een in belangrijke mate grondstoffen-produceerend land, naar verhouding veel sneller zal verbeteren dan van industrielanden. Dit is een troost in de tegenwoor-

dige misère in Indië, zij het ook een vrij schrale troost.

Aannemende, dat de crisis nog geruimen tijd zal voortduren, zal men tevreden kunnen zijn, indien de prijzen der exportproducten zich in 1933 zullen stabiliseeren. Geheel onredelijk zou eene verwachting in deze richting niet zijn, omdat men thans al meer en meer de overtuiging begint te krijgen, dat de crisis op een dieptepunt is aangeland, waarop geen verdere verergering meer behoeft te worden verwacht, zoodat men mag hopen op een voorloopige stabilisatie. Mocht dit werkelijk gebeuren, dan kan Indië daar slechts bij winnen, omdat de indexcijfers der invoerproducten nog verder een dalende tendens zullen vertoonen, zoodat de Indische ruilvoet er dan beter op zou worden. Wij zullen echter moeten afwachten.

* * *

Gaan wij thans den stand der handelsbalans van 1931 en 1932 na, dan blijkt het volgende:

	In millioenen K.G. bruto			In millioenen guldens			Percentage van de invoer- op de uitvoerwaarde
	Invoer	Uitvoer	Uitvoersaldo	Invoer	Uitvoer	Uitvoersaldo	
1931	2.221,7	8.097,7	5.876,-	565,3	747,2	181,9	75,7 %
1932	1.725,8	8.570,7	6.844,9	368,9	547,5	178,6	67,4 %

Het trekt de aandacht, dat, terwijl het gewicht van den invoer sterk is gedaald, dat van den uitvoer krachtig is gestegen, zoodat het uitvoersaldo in gewicht zeer is toegenomen. Dit is een factor van het grootste gewicht voor de beoordeeling van den economischen toestand van Nederlandsch-Indië in 1932, omdat de inkrimping van den import en uitzetting van den export den nadeeligen invloed van den achteruitgang in den ruilvoet in dat jaar bijna geheel heeft geneutraliseerd. Immers het blijkt nu, dat het uitvoersaldo in guldens slechts met 3,6 millioen guldens is achteruitgegaan. *Dat de Indische gulden in 1932, ondanks de achteruitgang van den ruilvoet toch met gemak op de goudbasis gehandhaafd is kunnen worden, is dan ook zeker voor een deel te danken aan de in gunstigen zin gewijzigde verhoudingen van het gewicht van den in- en uitvoer.*

Opgemerkt moge nog worden, dat door dezen gang van zaken zelfs het percentage, dat de invoerwaarde deel uitmaakt van den uitvoerwaarde, gedaald is van 75,7 pCt. in 1931 op 67,4 pCt. in 1932. Door vele economen wordt bedoeld percentage als een graadmeter van een ingetreden verbetering of vermindering van den toestand aangemerkt en van uit dit standpunt bezien zou deze toestand er voor Nederlandsch-Indië dan ook zeer sterk op vooruit zijn gegaan. Naar onze meening zou zulks wellicht voor de commerciële verhoudingen moeten worden toegegeven, doch kan men de handelsbeweging niet scheiden van den overigen economischen toestand. Voor de economische verhoudingen als geheel is alleen het uitvoersaldo van beteekenis, omdat hiermede het naideelig saldo van de onzichtbare vorderingen en schulden op de betalingsbalans moet worden voldaan. Aldus beschouwd moet men aannemen, dat de economische toestand, voor zoover deze gebaseerd is op den goederenhandel, iets is achteruitgegaan.

Eene analyse van de invoerzijde van de handelsbalans leidt tot de conclusie, dat de goederen die in het bijzonder betrekking hebben op het Westersche bedrijfsleven, in zeer sterke mate naar het gewicht zijn afgenomen. Door den prijsval zijn deze producten in het algemeen in waarde nog veel meer verminderd en wel tot $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ van de waarde in 1929. Dit duidt er op, dat vooral het Westersche bedrijfsleven een zwaren slag heeft gehad. Men zie de volgende cijfers van de desbetreffende productengroepen:

	In millioenen K.G. bruto			In millioenen guldens		
	1929	1931	1932	1929	1931	1932
Metalen (behalve goud en zilver)	502,1	199,2	161,-	109,2	37,3	26,7
Rijtuigen, voertuigen, enz...	49,1	19,4	12,6	53,2	16,8	10,4
Machines, werktuigen, enz...	132,2	36,6	23,3	115,-	36,4	23,1

Daarentegen zijn de producten, welke meer speciaal de inheemsche bevolking betreffen, in gewicht veel minder afgenomen, terwijl ook de waarde niet zoo is verminderd. Dit wijst er op, dat deze bevolking door de crisis op verre na niet in die mate is getroffen als het Westersche bedrijfsleven. In het artikel „Voorloopige handelsbalans van Nederlandsch-Indië in 1932”, voorkomend in het Economische Weekblad van 17 Februari jl., wordt de stelling, als zou uit de betrokken cijfers van de handelsbalans mogen worden afgeleid, dat de economische toestand der inheemsche bevolking niet noemenswaardig verslechterd is, betwist. Tot staving wordt een beroep gedaan op de omstandigheid, dat in de laatste jaren een sterk toenemende uitvoer merkbaar is van goud, dat zoo goed als geheel van de bevolking afkomstig is. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan het per postpakket uitgevoerde goud, dat in de jaren 1931 en 1932 respectievelijk 20 en 39 millioen gulden bedroeg. Dit verschijnsel duidt er volgens dat artikel op, dat de bevolking hare goudreserve aan het intieren is en daardoor in staat is meer uit het buitenland te koopen dan anders het geval zou zijn. Wij geven gaarne toe, dat de bewering, dat de bevolking niet noemenswaardig in economische positie achteruit zou zijn gegaan, zeer zeker te boud zou zijn, doch wijzen er met nadruk op, dat haar toestand relatief toch zeer gunstig afsteekt bij dien van het Westersche bedrijfsleven. Men zie de volgende groepen van invoerartikelen, welke speciaal op de bevolking betrekking hebben:

	In millioenen K.G. bruto			In millioenen guldens		
	1929	1931	1932	1929	1931	1932
Aardewerk, porselein, enz. . .	79,5	40,6	31,9	12,8	4,7	3,4
Glas en glaswerk	24,5	17,5	13,6	9,9	5,7	3,5
Garens en manufacturen . . .	162,-	122,6	122,9	270,1	147,8	115,7

Wat de uitvoerproducten betreft, trekt het de aandacht, dat de ergste slag, dien de crisis heeft toegebracht, helaas juist de beide in normale tijden voor naamste artikelen rubber en suiker betreft. Eerstgenoemd product is met name getroffen door eene prijsinzinking, welke zonder voorbehoud ruineus kan worden genoemd en laatstgenoemd artikel door een combinatie van gewichtsafname als gevolg van de welbekende drastische inperking van het suikerareaal en van een sterke, zij het ook in verhouding tot de rubber veel geringere prijsdaling.

	In millioenen K.G. bruto			In millioenen guldens		
	1929	1931	1932	1929	1931	1932
Caoutchouc en getah pertjah	321,6	312,7	254,5	237,3	82,6	34,-
Suiker	2.981,3	1.864,8	1.887,9	311,6	129,3	99,2

Daarentegen is het in normale omstandigheden in belangrijkheid als derde volgend product, nl. de petroleum, een vrij sterke steun gebleven: het gewicht ging weinig achteruit, de waarde verminderde „slechts” met de helft.

	In millioenen K.G. bruto			In millioenen guldens		
	1929	1931	1932	1929	1931	1932
Aardoliën, aardolieproduct, enz.	4.440,5	3.888,9	4.220,1	185,2	147,1	98,4

Eindelijk geven wij van de hierna volgende voor naamste producten de volgende cijfers:

	In miljoenen K.G. bruto			In miljoenen gulden		
	1929	1931	1932	1929	1931	1932
Koffie	83,4	70,1	115,7	69,5	24,2	35,2
Plant aardige oliën en vetten, enz.	595,2	502,7	662,5	133,6	67,9	63,3
Tabak	75,4	83,3	76,1	83,3	51,1	52,6
Thee	82,8	89,8	89,5	86,1	60,0	32,6
Cement, ertsen, tin, enz.	116,4	81,4	58,2	84,3	40,9	21,4

Daaruit blijkt, dat de uitvoerwaarde der koffie zich door een sterke stijging van het exportgewicht in 1932 niet al te slecht heeft gehouden. Van de rubriek plantaardige oliën en vetten kan hetzelfde worden gezegd, dank zij de in den laatsten tijd geconstateerde groote ontwikkeling van de nog jonge oliepalmeconomie. Ook met de tabak ging het niet al te ongunstig. De thee en de rubriek cement, ertsen, enz., waarvan de tin het allesoverheerschend product is, hebben het echter leelijk laten liggen.

* * *

Gedurende 1932 zijn, evenals in de laatste voorafgaande jaren, de oogsten der voedingsgewassen, w.o. in de eerste plaats de rijst, goed geweest. Mede in verband met voldoende aanvoeren rijst in het buitenland tegen lagen prijs heeft zich dan ook gedurende 1932 het verschijnsel voortgezet, dat de kleinhandelsprijzen van de door de Inlandsche bevolking geconsumeerde inheemsche producten sterk naar beneden zijn gegaan. Duidelijk blijkt dit uit de indexcijfers van de kosten van voeding van deze bevolking op Java en Madoera, waarbij het cijfer voor 1913 op 100 is gesteld:

Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
85	84	83	81	78	75	74	72	70	69	69	68

Het indexcijfer in December bedroeg dus 80 pCt. van dat in Januari. Hoewel nog geen volledige aanpassing aan de daling van de groothandelsprijzen der uitvoerproducten heeft plaats gevonden, is deze toch zeer ver voortgeschreden.

Er dient overigens de aandacht op te worden gevestigd, dat een zoo sterke daling van de prijzen van het levensonderhoud, welk onderhoud grootendeels uit rijstvoeding bestaat, in Indië een tweesnijdend zwaard is. De daling is bepaald noodzakelijk voor hen, die een inkomen in geld genieten als loontrekkenden bij vreemde of inheemsche ondernemers, als beambten in dienst van de Overheid, grondverhuurders aan ondernemingen, producenten van voor export bestemde handelsgewassen, kooplieden, winkeliers, ambachtlieden, enz.; deze categorieën van personen hebben immers door de crisis het inkomen sterk zien verminderen. Doch op den duur kan een voortdurende prijsverlaging te drukkend worden voor de zeer velen, die, als grondbezitters, voedingsgewassen, vooral rijst, telen, en die weliswaar, voor zoover zij hun eigen product consumeren, geen last van de prijsdaling hebben, maar anderzijds toch een deel van hun opbrengst moeten verkoopen om voor aankoop van handelsgoederen uit het buitenland (kleederen, enz.) en voor belastingbetaling over het noodige geld te kunnen beschikken. Wanneer bovendien de voortdurende prijsdaling van voedingsgewassen mede in de hand wordt gewerkt door den aanvoer van dergelijke producten uit het buitenland, kan er een oogenblik komen, dat de Overheid moet ingrijpen om althans de vreemde artikelen geheel of ten deele en voor korteren of langeren tijd te weren en aldus in volledige ineenstorting van de rijstmarkt te voorkomen. Zulk een oogenblik is blijkbaar kort geleden aangebroken. Op 21 Maart jl. werd, met ingang van den volgenden dag, een invoerverbod van rijst in Nederlandsch-Indië ingesteld voor den tijd van vier maanden (Indisch Staatsblad 1933 No. 116), hetwelk voor zoover noodig zou kunnen worden verzacht door afgifte van speciale invoerlicenties. Gedurende dien tijd wordt dus de anders uit Britsch-Indië, Indo-China, Siam en elders aan-

gevoerde rijst, behoudens ingeval van verleening van speciale vergunningen, niet meer toegelaten. Het voor de invoering van dezen maatregel gekozen tijdstip hangt uit den aard der zaak samen met den pas afgevoerde rijsttoest, waardoor het aanbod van rijst voorloopig heel groot is. De nieuwe regeling heeft reeds dadelijk tengevolge gehad, dat zich op verschillende plaatsen meer of minder belangrijke prijsstijgingen voordeden. Dit behoeft ondanks den geringen buitenslandschen aanvoer van rijst vergeleken bij de totale inheemsche productie geen verwondering te wekken, omdat rijst als alle noodzakelijke levensbehoeften een inelastische vraag heeft, zoodat een gering teveel of tekort dadelijk sterke prijsdaling of prijsstijging tengevolge heeft. Bedoelde prijsstijgingen hebben dadelijk tengevolge gehad, dat hier en daar de landrente veel gemakkelijker dan anders binnenkwam. Elders evenwel werd veeleer door inheemschen, die een geldinkomen hebben, ernstig nadeel van deze prijsverhogingen ondervonden. De Regeering is doende om waar noodig door toepassing van een licentiestelsel de kwade gevolgen te keeren, doch onthoudt zich op andere plaatsen, waar zulks niet noodig is, van een dergelijke toepassing. Zoo zijn ter Oostkust van Sumatra groote licenties verleend ter bestrijding van de daar ingetreden meerdere duurte. De Regeering zal ten deze plaatselijk verschillend moeten optreden en overal moeten trachten het juiste midden te houden.

Wat de indexcijfers van de kosten van voeding van een Europeesch gezin betreft, kan ook een voortdurende, maar toch naar verhouding niet zoo'n sterke daling worden geconstateerd.

Het niveau van deze cijfers is nog altijd zeer ver boven dat van een Inlandsch gezin. Men zie de volgende cijfers:

Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
132	131	128	128	123	122	119	118	118	119	118	114

Het indexcijfer bedroeg in December dus 86½ pCt. van dat van Januari. De daling is door meerdere oorzaken opgehouden. In de eerste plaats zijn verschillende uit het buitenland betrokken merkartikelen hoog in prijs gebleven, zooals de voor de berekening van het indexcijfer in aanmerking gebrachte maizena, welke over het geheele jaar denzelfden prijs bleef behouden; haveremout, welke van Januari tot December tot 94 pCt. daalde, biscuits tot 89 pCt., cacao tot 95 pCt. Doch ook inheemsche merkartikelen vertoonden eene meer of mindere stroeve daling: het voor het indexcijfer in aanmerking gebrachte koffiemark daalde slechts tot 93 pCt., het theemerk ongeveer in overeenstemming met het gemiddelde indexcijfer, t.w. 86 pCt. Daarnaast vertoonde de prijs van brood eene langzame daling tot 92 pCt., echter niet als gevolg van het prijsverloop der buitenslandsche grondstof, omdat het Australisch meel tot niet minder dan 73 pCt. daalde, doch tengevolge van de hoogblijvende kosten van toebereiding in de steden. Een andere buitenslandsche grondstof, de Australische boter, vertoonde eigenaardig genoeg slechts een daling tot 94 pCt. Echter dient in aanmerking te worden genomen, dat dit product reeds eerder zeer sterk in prijs was achteruitgegaan: de prijs bedroeg in Januari 1932 reeds f 7,20 voor 3 blikken van 1,7 KG. netto, van het bekende merk blauwe driehoek, tegen f 11,25 in 1913; een sterke daling over 1932 is vermoedelijk voorkomen door de Britsche voorkeuren. Van de inheemsche producten, die geen merkartikelen zijn, vertoonden de vruchten — in Indië zeer veel gegeten — in het prijsverloop eene groote halsstarrigheid: pisang radja daalde slechts tot 93½ pCt. en ander fruit (djerooks Garoet) bleven zelfs op 100 pCt. staan. Overigens vertoonden de andere niet tot de merkartikelen behorende inheemsche producten ditmaal een in het algemeen zeer bevredigende daling: melk tot 78 pCt., eieren tot 74 pCt., rundvleesch tot 83 pCt., suiker tot 83 pCt., aardappelen tot 80 pCt., rijst tot 80 pCt.

Mr. D. J. HULSHOFF POL.

IS DE KOOLBOUW EN -HANDEL IN WEST-FRIESLAND TEN ONDERGANG GEDOEMD?

De heer C. Bonnet schrijft ons:

In het nummer van dit weekblad van 5 April jl., gaf ik een kort overzicht van de verhoudingen op tuinbouwgebied in Noord-Holland. In de laatste weken hebben opnieuw zulke groote veranderingen in de structuur van den handel plaats gevonden, dat een nadere behandeling van dit vraagstuk wellicht van belang is.

Aan de hand van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek hebben wij het volgende overzicht voor witte en savoye kool en voor roode kool samengesteld.¹⁾

Waarde en hoeveelheid van den export van witte en savoye kool.

Jaar	Totaal. aant. geëxport. wagons v. 10.000 KG.	Waarde per wagon	Totale uitvoerwaarde
1917	6.171	753	4.647.791
1918	2.852	1.091	3.112.000
1919	4.674	557	2.601.000
1919/20	6.782	489	3.320.000
1920/21	3.369	524	1.765.000
1921/22	2.487	700	1.739.000
1922/23	5.687	200	1.136.000
1923/24	4.700	600	2.816.000
1924/25	7.845	406	3.100.000
1925/26	5.426	560	3.033.000
1926/27	5.729	400	2.314.000
1927/28	4.585	754	3.458.000
1928/29	7.218	776	5.603.000
1929/30	7.673	414	3.177.000
1930/31	4.462	496	2.212.000
1931/32	5.210	254	1.326.000
1932/33 ¹⁾	1.657	224	371.000

¹⁾ Zonder de maanden April en Mei.

Waarde en hoeveelheid van den export van roode kool.

Jaar	Totaal. aant. geëxport. wagons v. 10.000 KG.	Waarde per wagon	Totale uitvoerwaarde
1917	2.086	1.041	2.172.451
1918	1.242	1.206	1.494.000
1919	3.508	513	1.802.129
1919/20	3.646	460	1.672.000
1920/21	4.361	449	1.958.000
1921/22	2.184	896	1.958.000
1922/23	4.840	308	1.494.000
1923/24	4.890	597	2.920.000
1924/25	6.038	556	3.359.000
1925/26	5.814	530	3.084.000
1926/27	4.707	430	2.026.000
1927/28	3.095	1.322	4.093.000
1928/29	4.728	900	4.258.000
1929/30	5.557	583	3.249.000
1930/31	3.048	669	2.042.000
1931/32	3.497	272	953.000
1932/33 ¹⁾	1.210	312	377.000

¹⁾ Zonder de maanden April en Mei.

Uit deze tabellen blijkt, dat wat de totale uitvoerwaarde betreft, 1928/29 het topjaar is. De hoogst gemiddelde maandwaarde voor roode kool bedraagt f 30.40 en voor witte en gele kool f 16.78 en een jaargemiddelde van f 13.22 en f 7.76 per 100 KG.²⁾ Het is een gebrek in onze statistiek, dat witte en savoye kool bij elkaar worden genomen. Witte en

¹⁾ Teneinde het seizoenjaar, t.w. 1 Juni—31 Mei, te verkrijgen, zijn niet de gegevens voor een kalenderjaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek genomen, maar de seizoenjaren samengesteld. Alleen over 1917 en 1918 was ik verplicht nog kalenderjaren te nemen, daar over deze jaren nog geen maandgegevens werden verstrekt. Te betreuren is, dat vroegere opgaven niet bestaan, zoodat men slechts de ontwikkeling over 15 jaar kan nagaan.

²⁾ Deze cijfers wijken vrij aanzienlijk af van de prijzen, die wekelijks in dit weekblad worden gepubliceerd. Deze prijzen, die worden verstrekt door het Centraal Bureau voor de Tuinbouwveilingen, zouden steeds lager moeten zijn dan die van het Centraal Bureau voor de Statistiek, daar dit laatste Bureau cijfers geeft, waarin de vracht tot aan de grens, onkosten en handelswinst begrepen zijn. Hoe-

savoye kool zijn even verschillend, zoowel wat handelsobject als product betreft, als b.v. witte en roode kool. Een ander gebrek van onze uitvoerstatistiek is de opgave van den uitvoer per land. Als naar Duitschland uitgevoerd, worden b.v. ook opgegeven de goederen, welke in de Deutsche grensplaatsen naar andere landen (Zwitserland, Tsjecho-Slowakije, Polen, Oostenrijk) gereëxpedieerd worden. Vooral door de mogelijkheid van samenvoeging der wagons, welke het nieuwe spoorwegtarief geeft, worden vele wagons voor Duitschland in het model I aangegeven, welke in werkelijkheid voor een ander land bestemd zijn. Statistisch is onze uitvoer naar Duitschland derhalve grooter (laatste maanden voor kool beduidend grooter) dan het in werkelijkheid is.

Uit de tabellen blijkt verder, dat de ontwikkeling van de prijzen van kool de algemeene wereldconjunctuur volgt. De algemeen gehuldigde meening in West-Friesland: „Het weer is de koopman”, mag dan misschien voor korten tijd waar zijn, de groote lijn wordt er toch zeer zeker niet door gevormd. Sterk komt dan ook uit, hoe het wel en wee van Langendijk van de geheele wereldconjunctuur afhangt.

De opmerking in het Economisch-Statistisch Kwartaalbericht (No. 9 van 26 April 1933), dat onze agrarische uitvoer eenzijdig is georiënteerd, is dan ook niet volkomen van toepassing op Noord-Holland en zijn producten. De Noord-Hollandsche handel zendt haar producten naar Duitschland, Frankrijk, België, Engeland, Scandinavië, Oostzeelanden, Polen, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Oostenrijk, Italië, Zwitserland, Levant, Noord- en Midden-Amerika. Ondanks het groote afzetgebied is de totaalwaarde van den export zeer sterk teruggegaan.

Ook de zienswijze, dat door de moeilijkheden, welke Duitschland ons bij den invoer van roode, witte en gele kool in den weg legt, de export naar dit land sterk is afgenomen, is in zijn algemeenheid niet juist. De invoer van vroege aardappelen was in 1932 gecontingenteerd, terwijl het invoerrecht onveranderd bleef op Mk. 2.— per 100 KG. van 15 Febr. tot 31 Aug. Het contingent van 1000 wagons kon niet bereikt worden. Eerst met 1. Maart jl. werd het invoerrecht op kool verhoogd; vóór dien tijd was het, evenals vorige jaren, Mk. 2.— per 100 KG. van 1 Jan. tot 31 Mei en Mk. 3.— per 100 KG. van 1 Juni tot 31 Dec. Alleen voor wittekool gold reeds Mk. 6.—. Toch is er vóór 1 Maart zeer weinig, practisch eigenlijk niets, naar Duitschland uitgevoerd. Ook de uitvoer van wittekool zou bij een laag recht nihil geweest zijn, daar de wittekool in Duitschland minder opbracht dan hier aan de veilingen betaald moest worden.

Er wordt m.i. dan ook te veel op de politieke handelsbelemmeringen den nadruk gelegd. De zuiver economische belemmeringen zijn aanzienlijk grooter. De zeer gunstige jaren vóór 1929 zijn oorzaak geweest van een sterke uitbreiding der cultuur, niet alleen hier te lande, maar ook in Duitschland, Tsjecho-Slowakije en Frankrijk.

Een oververzadigde eigen markt geeft ontegenzeggelijk uiterst lage prijzen; een onverzadigde markt schept een tekort, dat door aanvoer van buiten aangevuld moet worden. Dit even tekort aan eigen producten geeft een stimulans op de prijzen. Niet alleen de theoretisch-economische wetten spreken mede, ook de psychologische. Dezen winter heeft men toch gezien, dat vrijwel tot het laatste moment, dat nog Deutsche kool te krijgen was, de prijzen in Duitschland laag bleven, terwijl toch inderdaad de zeer hoge

wel de veilingen niet als uitsluitend verkoopsinstituut dienen aangemerkt te worden, zouden de gegevens van het Centraal Bureau der Veilingen inderdaad de meest zuivere zijn, indien men niet de kool van 5 pond en zwaarder buiten beschouwing liet. Deze grovere sorteering toch is de goedkoopste en vooral bij hoogconjunctuur blijft hiervan de prijs verre ten achter bij de kleinere kool, terwijl de kwaliteit gelijk is.

invoerrechten en de op het einde geringe voorraden, het tegendeel zouden mogen verwachten. Nauwelijks was de eigen kool volkomen geruimd, of men betaalde het dubbele. Ditzelfde verschijnsel deed zich ook in Tsjecho-Slowakije voor, dat door een invoerverbod de markt tevergeefs trachtte te stimuleren. Tot op het laatste oogenblik bracht daar te lande de wittekool een afbraakprijs op. Een, twee weken later gaf men het viervoudige voor de Hollandsche kool. Inplaats van prijsstijging, heeft de belemmering eerder een prijsdrukking tot gevolg gehad.

Inderdaad is dezen winter door het uitvallen van Duitschland als groote afnemer onzer winterstapelproducten een groot verlies geleden, daar voorgaande jaren het grootste kwantum aldaar werd ondergebracht. Eerder als Duitschland, verhoogden echter Oostenrijk, Engeland, Scandinavië hun rechten. Frankrijk contingenteerde en sloot voor een groot deel van het jaar de grenzen, Zwitserland verhoogde de invoerrechten en contingenteerde, Polen en Tsjecho-Slowakije beperkten den invoer vrijwel geheel. Het lijkt mij goed, hierop eens de aandacht te vestigen. Inderdaad voelt men de klap, die Duitschland geeft, het sterkst, maar ook andere landen deelen klappen uit, al schijnt Nederland zich hiertegen niet te kunnen weren. Onze regering is over het algemeen tot nu toe wel zeer ongelukkig geweest met haar land- en tuinbouwpolitiek, zowel nationaal als internationaal.

Internationaal door het feit, dat zij vrijwel niets ter bescherming van onzen afzet heeft bereikt. De vraag dringt zich op, of dit niet voor een deel aan haar keuze van voorlichting te danken is. Inplaats van den handel als adviseur te nemen, is steeds weer bij voorkeur de tuinderij, met zijn machtige organisatie, het Centraal Bureau voor de Tuinbouwveilingen in Nederland, haar voorlichtster geweest. De meening, dat de Minister in de veronderstelling verkeerde, dat de handel door de veilingen gaat, kan men moeilijk van zich afzetten. De veilingen zijn uitsluitend aanvoerstapels en hebben in hun organisatie een verkoopsysteem, welke eenig is in de wereld. Export hebben de veilingen niet, zij leggen het zwaartepunt op den aanvoer en hebben mooi werk verricht voor de kwaliteitsverbetering. Van den eigenlijken handel met al zijn finesses en moeilijkheden, kunnen haar leiders dan ook niet ten volle op de hoogte zijn. Het jongste handelsverdrag met Duitschland toont dit wel zeer sterk aan. Oriëntering van onze regering meer naar de handelszijde, minder naar tuinderszijde is een vereischte, wanneer het over handelspolitieke kwesties gaat.

Op nationaal gebied is het onrechtvaardig, dat tuinders, welke hun kool niet over de veilingen hebben verkocht, tot nu toe geen steun ontvingen. Hier wordt door regeringsmaatregelen een coöperatie gesteund, waarvan de bezien is, of zij in al haar gelegingen inderdaad volkomen bijdraagt tot onze volkswelvaart. De dwang der veilingen toch beperkt de markt. Daar het den tuinders verboden is buiten de veiling om te verkoopen, kan de handel bijna uitsluitend op de veilingen koopen, wat hij noodig heeft. Komt er plotseling een grootere vraag — wat vaak voorkomt — dan is er te weinig aanbod en wordt er dus minder geëxporteerd als mogelijk is. Hadden de tuinders meer vrijheid van verkoopen, dan zou de markt ruimer en soepeler zijn. Indien de grove tuinbouw in Noord-Holland ten ondergang is gedoemd, dan hebben de tuinders, door hun dwingend veilingstelsel, zelf voor een deel daartoe bijgedragen.

De kracht der Langendijker koolmarkt was vroeger, dat het buitenland, zonder geweldige prijsfluctuaties, ten allen tijde, ieder kwantum direct kon betrekken. Langendijk regelde de prijzen niet alleen voor hier, maar het buitenland richtte zich met de prijzen zijner eigen voorraden naar Noord-Holland. De laatste jaren is hierin een wijziging gekomen. De politiek der veilingen is oorzaak, dat meer en meer het vertrou-

wen in de Langendijker markt verloren ging, als betrouwbaar centrum voor de werkelijke waardeering der producten. De ruime markt werd aan banden gelegd en dit stimuleerde voor een deel de productie over onze grenzen.

Het veilingstelsel zal ook in de toekomst blijken te zijn, het instituut bij uitnemendheid om die producten, welke spoedig aan bederf onderhevig zijn, af te zetten. Voor stapelproducten, met wisselende vraag, zal òf het veilingstelsel zijn starheid moeten opgeven, òf de handel en daarmede de productie verdwijnt. Veel eerder komt een geregelde termijnhandel in aanmerking dan een voortbestaan van het huidige stelsel.

Het jaar 1931/32 gaf voor witte- en savoyekool nog niet het lage niveau van 1922/23 te zien; voor roode kool daalde de gemiddelde waarde slechts weinig onder die van 1922/23.

Het indexcijfer van andere voedingsstapelartikelen is over het geheel veel sterker gedaald. Waar men bij kool geen voorraden van afgelopen jaren heeft, die op de markt blijven drukken, verkrijgt men veel spoediger een gezonder marktverhouding. Zoo zal de winter 1933/34 waarschijnlijk een veel geringer totaalvoorraad geven, doordat niet alleen hier, maar ook in het buitenland, door de ongunstige uitkomsten van de laatste jaren, de productie sterk is ingekrompen. Te verwachten is dan ook een veel gunstiger positie als het afgelopen jaar, vooropgesteld, dat door definitieve sluiting der buitenlandsche grenzen, export niet volkomen onmogelijk wordt.

Te verwachten is echter, dat men ook in het buitenland tenslotte weer tot meer normaler en gezonder begrippen zal terugkeeren. Teekenend is het feit, dat bijv. het Marktamt te Weenen, dus als het ware de Overheid zelf, thans drang op de Oostenrijksche regering uitoefent, tot verlaging der invoerrechten op levensmiddelen. Ook Duitschland, als industriestaat, zal de hooge invoerrechten niet vol kunnen houden. De verliezen, geleden door de dolzinnige propaganda, Duitschland voedt u zelf, nemen zulke proporties aan, dat ook hier de oogen tenslotte open moeten gaan. Zoo becijfert Dr. Arno Schade in „Der Fruchthandel” het verlies der Duitsche tuinbouw, de laatste 4 jaar geleden, op R.M. 2 milliard.

Steeds is de Langendijk voor Europa de laatste reserve voor wintergroenten geweest. Eerst wanneer de voorraden in het buitenland gering werden, kreeg men in Noord-Holland een vlotten handel. Is het dan te verwonderen, dat bij een sterk gedaald wereldprijsniveau en na een sterke uitbreiding der agrarische productie, de toestand hier ernstig is geworden?

In het licht van het bovenstaande behoeft echter geenszins de thans benarde positie een ondergang te beteekenen. Uit zuiver economische noodzaak zal vroeg of laat de handel overal weer meer ruim baan krijgen en reeds thans wordt over de geheele wereld aangestuurd op beperking der agrarische voortbrenging. Al mag dan ook de toekomst somber en moeilijk schijnen, hopeloos is ze in geen deele, *indien tuinderij en handel elkaar niet tegenwerken*, maar trachten de belemmeringen in eigen land zoo gering mogelijk te doen zijn.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE SCHULDEN VAN DE DONAULANDEN EN DE ECONOMISCHE WERELDCONFERENTIE.

Prof. Elemér Hantos te Boedapest schrijft ons:

De politieke en economische versnippering van het Europeesche Donaugebied heeft de afzonderlijke Donaulanden nog in sterkere mate dan vóór den oorlog tot debiteurlanden gemaakt. De buitenlandsche schuld van de zes Donaulanden¹⁾, die einde 1932 op

¹⁾ De zes Donaulanden zijn: Oostenrijk, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Roemenië, Joego-Slavië en Bulgarije met een oppervlakte van ongeveer 1 miljoen K.M.² en een bevolking van ongeveer 70 millioen zielen.

18 milliard Zwitsersche Francs geraamd werd, overtreft den omvang van de vóóroorlogsche schulden van dit gebied aanzienlijk. De verhoogde kapitaalimport was echter niet het gevolg van een natuurlijke ontwikkeling in de afzonderlijke landen. Het betreft ten deele een politieke schuld, restanten uit den oorlog, voor het grootste deel echter een particuliere schuld aan het buitenland als gevolg van het wanbeheer der staatshuishouding, hetwelk voor Midden-Europa na den oorlog kenschetsend is.

Het wanbeheer kwam daarin tot uiting, dat enkele staten met behulp van buitenlandsche credieten en onder bescherming van hooge invoerrechten en andere den invoer belemmerende bepalingen, hun nationaal productie-apparaat sterk uitbreidden, teneinde zoo veel mogelijk goederen in het eigen land te produceren.

De Donaustaten zijn in hun kwaliteit van debiteurlanden ten opzichte van de jaren vóór den oorlog ook daarin achteruitgegaan, dat de crediteurstaten niet meer hun natuurlijke afzetmarkten vormen. Hongarije, Roemenië, Servië, de Boekowina en Galicië waren ook vóór den oorlog debiteurlanden, die echter hun schulden aan Oostenrijk en Duitschland in goederen konden voldoen. Thans zijn de belangrijkste schuldeischerstaten van de Donaulanden de Ver. Staten, Engeland en Frankrijk, die alle buiten het natuurlijk afzetgebied liggen, naar verhouding slechts kleine hoeveelheden van de industriële producten afnemen en ten aanzien van de landbouwproducten ten deele zelfs met hen concurreeren. Hierbij komt nog, dat Duitschland, Italië en Polen, de aangrenzende groote markten van de Donaulanden, zelf debiteurlanden zijn en op uitvoer van hun eigen producten op grotere schaal zijn aangewezen.

De eenzijdigheid van de onderlinge schuldverhoudingen in het Donaugebied bemoeilijkt de voldoening van de schulden langs natuurlijken weg, waardoor de debiteurlanden in staat zouden zijn, hun schulden in den vorm van goederenuitvoer of diensten te voldoen. De tegemoetkoming van de crediteurstaten tot het afnemen van een grooteren goederenuitvoer zou — bij een voldoende activiteit van de handelsbalans — aan Oostenrijk zekere voordeelen kunnen bieden; de agrarische Donaulanden zullen echter door dit economisch automatisme hun schulden nauwelijks kunnen aflossen, omdat de tegen sterk gedaalde wereldmarktprijzen af te geven landbouwproducten de transportkosten in de crediteurlanden niet kunnen dragen.

Een grootere bereidwilligheid van de crediteurstaten, om goederen en diensten te aanvaarden, is stellig het natuurlijkste middel tot betaling van de schulden; het werd ook reeds ten aanzien van de Duitse herstelbetalingen op verschillende conferenties aanbevolen, evenwel zonder succes. De crediteurstaten hebben evenals vroeger hun grenzen gesloten voor den goederenstroom van hun debiteurstaten, daarbij echter niet bedacht, dat hun eischen hierdoor verminderten.

Het wereldcredietstelsel is echter niet hieronder bezweken, doch tengevolge van de plotselinge opzegging van vele milliarden credieten op korten termijn. Eerst hierdoor groeide de economische crisis tot een algemeene vertrouwenscrisis uit, die niet zal eindigen, alvorens de bestaande onzekerheid ten aanzien van de internationale verplichtingen is weggenomen en het wereldvertrouwen in dit opzicht is teruggekeerd. De crisis in de Donaulanden zou echter ook zonder dit optreden zijn ontstaan, als gevolg van de katastrofale prijsdaling van landbouwproducten, van de talrijke op verkeerde wijze beheerde kapitalen, evenals van het bovenmatig gebruik van credieten op korten termijn voor investeringsdoeleinden. Vóór alles had en heeft echter de ineenstorting van de goederenprijzen op den toestand van de Donaulanden in hun betrekkingen met het buitenland een noodlottigen invloed uitgeoefend, doordat zij den last

van de buitenlandsche schulden ondragelijk verhoogde.

Daar de schuldenlast van de Donaulanden onnatuurlijk hoog is, zal ook de afdoening daarvan niet op normale wijze, zonder ingrijpen, kunnen plaats hebben. Dit heeft de Conferentie van Stresa reeds ingezien, toen zij zich met het schuldenvraagstuk van de Donaustaten bezighield. De Conferentie van Stresa heeft evenwel ten aanzien van dit vraagstuk van een optimisme getuigd, dat door de gebeurtenissen niet werd gerechtvaardigd.

De regeling van de buitenlandsche schulden geschiedt thans in de meeste Donaulanden door middel van deviezencontrole, „Stillhalte”-overeenkomsten en transfermatoria. Zij vormen het bolwerk tegen een depreciatie van de valuta. Het zijn echter slechts overgangsmaatregelen, die, indien langeren tijd toegepast, de crisis verscherpen en een hinderpaal vormen voor het wederaanknopen van regelmatige crediettransacties. Consolidatie van de schulden op korten termijn en tegelijkertijd een aanpassing van de jaarlijksche aflossingsquota van de totale schuld aan de financiële posities, kortom, het in overeenstemming brengen van den last der buitenlandsche schulden met de betalingscapaciteit van het betreffende land is een eerste vereischte.

Het vraagstuk kan op verschillende manieren worden opgelost. Men kan in het algemeen een devaluatie van de schulden op internationalen grondslag, aangepast aan het veranderde prijsniveau, voorstaan of individueel voor een vergelijk van de debiteuren, die niet meer ten volle solvent zijn, met hun schuldeischers opkomen.

De deskundigen van de Economische Wereldconferentie schijnen bij de schulden op korten termijn aan de individueele, bij de schulden op langen termijn aan de algemeene regeling de voorkeur te geven. Zij veroordeelen het huidig systeem van „Stillhalten”, dat het gevaar oplevert, de goede en de slechte debiteuren over één kam te scheren en daardoor ook het crediet van de goede debiteuren in discrediet te brengen. Zij eischen een oplossing, welke met de omstandigheden van elk speciaal geval rekening houdt. In ieder geval zouden bij een nieuwe regeling de echte acceptcredieten van den handel aan geenerlei gedwongen regeling onderworpen mogen zijn, opdat ten minste het internationale credietverkeer voor den directen goederenruil weder opleeft. De nieuwe schuldverplichtingen uit het regelmatige goederenverkeer zouden dan zijn vrijgesteld van de deviezenreglementeering, waaraan de oude schulden nog onderworpen zijn.

De omzetting van credieten op korten in credieten op langen termijn zal veelal onder den dwang van de onmogelijkheid tot voldoening geschieden, terwijl bij de schulden op langen termijn een faire overeenstemming daardoor wordt vergemakkelijkt, dat de aanpassing aan het nieuwe waardeniveau reeds in de koersen van de Donauleeningen tot uitdrukking komt.

De aanpassing van de schulden op langen termijn aan het nieuwe waardeniveau, zou zoodanig kunnen plaats hebben, dat de terugbetalingsmodaliteiten nog verder worden uitgebreid, opdat de te betalen termijnen zich bij het gedaalde productie- en handelsvolumen aanpassen. Een meer radikale oplossing van beteekenis zou de aanpassing aan de prijsdalingen van de standaardexportgoederen van het debiteurland door verlenging van het aflossingsplan en renteverlaging zijn. Indien een zeker evenwicht van de bestaande economische krachten en van de opnieuw geregelde schuldenlasten in een of anderen vorm is tot stand gekomen, dan kan de economische kringloop opnieuw beginnen.

Als leidraad voor de oplossing van het schuldenvraagstuk van de Donaulanden zouden de volgende punten kunnen dienen:

1. Principieel moet de contractszekerheid worden gehandhaafd. De schuldenaren moeten al datgene ter beschikking

van de schuldeischers stellen, wat zij kunnen missen, zonder dat hun bestaan wordt bedreigd.

2. Wanneer door onvoorziene omstandigheden (kapitaalverlies, prijsdaling, stilstand van den afzet enz.) algeheele nakoming van de verplichtingen onmogelijk is geworden, kunnen de betrokkenen overeenkomen, dat de verplichtingen aan de veranderde toestanden worden aangepast.

3. De aanpassing moet in de eerste plaats door verlaging van de rente geschieden.

4. Bij schulden op korten termijn door een consolidatie op langen termijn, bij schulden op langen termijn door een verlenging van den termijn van aflossing.

5. De volgorde van vereffening is zoodanig, dat de particuliere schuld den voorrang heeft boven de publieke schuld.

6. De echte handelswissels zijn aan geen enkele dwangregeling onderworpen, opdat ten minste het internationale credietverkeer voor den directen goederenruil weder opleeft.

7. De industriële credieten moeten zoo mogelijk in prioriteitsaandeelen of in obligaties met wisselenden rentevoet (participating debentures) worden omgewisseld.

8. Het terugkopen van hun in omloop zijnde obligaties is den schuldenaren van credieten op langen termijn geoorloofd en deze gang van zaken wordt als regelmatige methode tot aflossing erkend.

9. Over het tegoed van buitenlanders, in elk geval echter over de hun toekomende rente, kan tijdens den duur van de transferbescherming voor kapitaalverbruik in het binnenland, tot aankoop van huizen, effecten en hypothecaire transacties vrij worden beschikt.

10. Een internationale crediethulp van het geprojecteerde fonds tot herstel van normale geldverhoudingen of de eveneens geprojecteerde bankinstelling tot wederopleving van het internationale credietverkeer schijnt onvermijdelijk. Deze zal in de eerste plaats dienen voor het doen ont-dooien van de bevroren credieten.

11. Indien een uiteindelijke oplossing van het schulden-vraagstuk — hetgeen wenschelijk is — niet tot stand kan komen, dan zouden de verplichtingen op grond van een welvaartsindex van tijd tot tijd (elke vijf jaren) moeten worden herzien.

12. Daar ook de gereduceerde verplichtingen slechts kunnen worden nagekomen, wanneer van de debiteurlanden voldoende hoeveelheden goederen op normale voorwaarden worden gekocht, moeten ook voor het vrije verkeer van de Donaustaten onderling en met hun buurstaten voorzieningen worden getroffen. Een snelle uitwerking van deze maatregelen mag echter nauwelijks worden verwacht, daar een voldoende toeneming van den uitvoer door de steeds grootere verarming van die gebieden schipbreuk lijdt, welke tot de meer belangrijke afzetgebieden van de Donaulanden behooren.

Indien de Economische Wereldconferentie in staat is, onder deze omstandigheden den drukkenden last van de oude schulden te verlichten, dan moet zij er ook voor zorgen, dat de enorme schulden niet terugkeeren, wanneer de financiële toestand werkelijk beter wordt. Haar taak bestaat niet alleen in het weder doen opleven van het internationale crediet, doch ook in het treffen van maatregelen voor een verstandiger gebruik.

ZUID-AFRIKA ZONDER GOUDEN STANDAARD.

Prof. Dr. C. G. W. Schumann te Stellenbosch schrijft ons:

De afgelopen vier maanden zullen in de toekomst waarschijnlijk bekend staan als een van de merkwaardigste in de Zuid-Afrikaansche economische en politieke geschiedenis. Twee blijkbaar onmogelijke gebeurtenissen hebben plaats gevonden. Ten eerste is de gouden standaard opgeheven en ten tweede is een coalitie gevormd tusschen de twee traditioneele politieke vijanden, nl. de Nationale en de Zuid-Afrikaansche partijen. Het voorbeeld van Engeland is niet zonder invloed geweest.

Het moet den buitenlander vreemd voorkomen, dat Zuid-Afrika met zijn groote goudproductie, met de gunstige positie van de Centrale Bank en met zijn gunstige handelsbalans den eerstgenoemden stap heeft genomen. Het zou ook interessant zijn om na te gaan, welken invloed de depreciatie van de valuta op het economisch leven van Zuid-Afrika gedurende de

laatste vier maanden heeft uitgeoefend. Wij bespreken hier slechts enkele aspecten van dit verschijnsel.

In een artikel „Goldland ohne Goldwahrung“ in de „Vossische Zeitung“ van 1 Jan. jl. beweert Prof. Melchior Palyi het volgende:

„Objektiv lag kein Musz vor, ja nicht einmal die Gefahr einer solchen Situation, und wir haben in Sud-Afrika den relativ seltenen Fall einer reinpolitischen, d.h. ohne wirtschaftlichen „Zwang“ erfolgten Einstellung der Goldwahrung und Preisgabe der Wahrungsparitat vor uns.“

„Dezelfde gedachte wordt uitgesproken door Dr. L. Kovacs in „Wahrung und Wirtschaft“ van Januari 1933. Zijn meening schijnt vrij algemeen te wezen in het buitenland. Een eenigszins afwijkend standpunt wordt ingenomen door Prof. S. H. Frankel in „The Economic Journal“ van Maart 1933, waarin hij een interessante en tamelijk uitvoerige uiteenzetting geeft van den financielen toestand in Zuid-Afrika van 1929 tot 1932. Hij schrijft daar o.a.:

„It is, in any case, clear that by the end of 1931, quite apart from the immediate crisis resulting from the currency change in Great Britain, South Africa was faced with the urgent need of undertaking the fundamental readjustments necessitated by the fall in export prices, the decline in the national income, the increase in the burden of debt, the prevalent unemployment, and the rigidity of the domestic price structure.“

Uit zijn verder betoog blijkt, dat Frankel feitelijk te kennen wil geven, dat de opheffing van den gouden standaard niet slechts wenschelijk, maar zelfs onvermijdelijk was. Na de intrede, einde 1932, van Mr. Tielman Roos, de vroegere Minister van Justitie, in de politiek met het uitgesproken doel om de opheffing van den gouden standaard te bewerkstelligen en de daarop gevolgde kapitaalvlucht, volgens den Minister van Financien tot een bedrag van £ 2.000.000 tot 3.000.000 in drie dagen, heeft de regeering besloten om de inwisselbaarheid van papiergeld in goud op te heffen. Volgens Frankel was er voor de regeering geen andere mogelijke uitweg meer.

Om hierover te kunnen oordeelen, moeten wij de economische en financiele positie van Zuid-Afrika op het einde van 1932 nagaan. Een land kan op zuiver economische of financiele gronden „gedwongen“ worden afstand te doen van den gouden standaard door goudverlies als gevolg van een „internal drain“ of van een „external drain“ of beide, wat indirect ook kan worden veroorzaakt door te groote uitgifte van Staatspapiergeld. Hoewel de tekorten van den Staat en de spoorwegen aanzienlijk waren, was er in Zuid-Afrika geen gevaar voor overheidsinflatie. Wanneer men de tekorten vergelijkt met die van de meeste andere landen, zijn deze nog gunstig.

Het is echter de stand van de betalingsbalans, welke tenslotte den doorslag geeft. Iedereen zal, met Frankel, erkennen, dat wanverhoudingen zijn ontstaan in het Zuid-Afrikaansche economisch stelsel, evenals dat in andere landen het geval was. Wij kunnen den dwang tot depreciatie van de geldeenheid, welke ligt opgesloten in de wanverhoudingen hier, slechts beoordeelen op grond van onze betalingsbalans. Deze was einde 1932 juist buitengewoon gunstig, zooals uit de volgende tabel blijkt (zie bovenaan volgende kolom).

Het markante feit van de periode na 1929 is de buitengewone daling van de zichtbare invoeren, vooral in 1932, de gunstige handelsbalans en de activiteit van de betalingsbalans met uitzondering van 1931. Het overschot van £ 18.800.000 gedurende 1932 mag worden beschouwd als een tamelijk nauwkeurige weerspiegeling van den uitvoer van kapitaal of van de „vlucht voor het Zuid-Afrikaansche Pond“, welke volgde op de depreciatie van het Engelsche Pond.

De sterke daling van den invoer moet in de eerste plaats worden toegeschreven aan de kapitaalvlucht en de daarop gevolgde daling van de koopkracht in Zuid-Afrika, hoewel hiertoe ook de uitvoerpriemies hebben

De Zuid-Afrikaansche betalingsbalans. (in millioenen Z.-A. Ponden)							
	1923	1925	1927	1929	1930 ¹⁾	1931 ¹⁾	1932 ¹⁾
Zichtbare Uitvoer	81,4	89,4	96,5	97,9	83,4	71,8	69,0
„ Invoer	57,8	67,9	74,0	83,5	64,6	53,0	32,7
Uitvoeroverschot	23,5	21,5	22,4	14,4	18,8	18,8	36,3
Onzichtb. Uitvoer:							
Overheidsleening.	1,0	3,1	4,9	—	8,6	1,0	2,8
Andere leeningen	2,0	1,1	1,5	0,9	1,4	—	—
Toeristenontv. enz.	0,4	—	1,0	1,1	1,0	0,7	0,6
Diversen.....	2,3	2,7	2,0	2,1	2,2	1,7	1,1
Totale onzichtbare uitvoeren	5,7	6,9	9,4	4,1	13,2	3,4	4,5
Onzichtb. invoeren:							
Assur. en commiss.	5,6	7,2	7,8	8,3	6,6	5,8	3,8
Renten openb. schuld	5,2	5,2	6,0	5,6	5,8	5,0	3,5
Renten en divid.	10,5	10,8	10,6	10,3	9,5	8,5	8,0
Toeristen enz. ..	4,1	3,9	4,0	4,5	4,3	4,3	4,3
Diversen	1,2	2,7	2,0	4,5	2,0	2,0	2,4
Totale onzichtbare invoeren	26,6	29,8	30,5	33,2	28,2	25,6	22,0
Onzichtb. invoeren minus uitvoeren	20,9	22,9	21,2	29,1	15,0	22,2	17,5
Saldo van de betalingsbalans	2,6	-1,4	1,3	-14,7	3,8	-3,4	18,8

¹⁾ De cijfers voor 1930 tot 1932 hebben wij aan Frankel ontleend en moeten slechts als een schatting worden beschouwd.

medegewerkt, alsmede speciale invoerrechten van 12½ pCt. op feitelijk allen invoer, zoals ik reeds vroeger heb uiteengezet. ¹⁾ De buitengewoon actieve handelsbalans in 1932 is dus verklaarbaar uit de daling van den invoer, welke gepaard ging met een bijna constanten uitvoer als gevolg van een stijgende goudproductie.

De stand van de betalingsbalans wijst dus allermint op een noodzakelijkheid tot opheffing van den gouden standaard. Ook de „Reserwebank” was in een bijzonder sterke positie. Op 15 December was de gouddekking van bankbiljetten plus andere verplichtingen aan derden nog 53.2 pCt., terwijl het wettelijke minimum voor de „Reserwebank” toen 40 pCt. bedroeg. Onlangs is dit percentage verlaagd tot 30. Verder is op 7 October 1932 het bankdisconto verlaagd van 6 tot 5 pCt. De algemeene bank- en credietsituatie in het land blijkt uit de volgende cijfers:

Zuid-Afrikaansche handelsbanken.
(in £ 1000).

	Deposito's	Wissels en voorschott.	Deposito's minus voorschott.	Verhouding van voorschotten tot deposito's
31 Dec. 1929	61,065	51,088	9,977	83.9 %
„ „ 1930	63,799	44,555	19,244	70.0 „
„ „ 1931	56,637	43,548	13,089	77.0 „
30 Juni 1932	54,817	40,797	14,020	74.5 „
30 Sept. 1932	53,450	39,351	14,099	73.6 „
31 Dec. 1932	54,360	40,072	14,294	73.7 „

Na de kapitaalvlucht is gebleken, dat vooral in 1932 geen overmatige credietcontractie plaats vond en dat de gouden standaard, objectief beschouwd, blijkbaar aan geen groot gevaar was blootgesteld.

Aan den anderen kant moet worden erkend, dat een toestand van spanning in het Zuid-Afrikaansche economisch stelsel aan het einde van 1932 niet afwezig was. De ongekende daling van den invoer getuigt van een geforceerden toestand, nl. door de kapitaalvlucht en door de handelspolitieke maatregelen. Vooral de kapitaalmarkt was in een toestand van spanning, eensdeels door een schaarschte aan kapitaal en aan den anderen kant door gebrek aan vertrouwen, vooral in den landbouw. Het algemeene gevoel van politieke onzekerheid heeft hierin een bijzonder belangrijke rol gespeeld. Het gevaarlijke van den toestand heeft niet alleen gelegen in den economischen toestand, maar vooral in een psychologischen toestand. Indien het vertrouwen had kunnen worden hersteld, zou het kapitaal uit Engeland langzamerhand zijn teruggevloeid en zou een groote stijging van

¹⁾ Zie mijn artikel in „Economisch-Statistische Berichten” van 28 September 1932.

den invoer mogelijk geweest zijn, zonder eenig gevaar voor het Zuid-Afrikaansche Pond. Aan den anderen kant zou een schok in het vertrouwen op het Zuid-Afrikaansche Pond de kapitaalvlucht opnieuw hebben doen toenemen.

De schok is gekomen bij de intrede in de politiek van Mr. Tieleman Roos aan het einde van 1932. Een speculatie op de mogelijke depreciatie van het Zuid-Afrikaansche Pond is toen op groote schaal begonnen. Papieren geld werd in het binnenland tot aanzienlijke bedragen voor goud ingewisseld en terzelfdertijd heeft de kapitaalvlucht ongekende afmetingen aangenomen. Indien het juist is, dat in den tijd van 3 dagen £2 à 3 millioen het land hebben verlaten, zouden er bijzonder krachtige maatregelen noodig zijn geweest om een „external drain” te voorkomen. De „internal drain” kon gemakkelijk worden bestreden door de inwisselbaarheid van papieren geld in gouden munten op te heffen. De Regeering heeft echter besloten om het gevecht tegen de handhaving van den gouden standaard op te geven.

Ten opzichte van de vraag of Zuid-Afrika „reïnpolitisch” gedwongen is om afstand van den gouden standaard te doen, neemt men het volgende standpunt in.

De economische en financiële positie van het land was, zooals tevoren reeds nader uiteengezet, zoodanig, dat zelfs met de dreigende kapitaalvlucht na de intrede van Mr. Tielman Roos, het Zuid-Afrikaansche Pond nog op pari kon worden gehandhaafd door de inwisselbaarheid van papiergeld in goud op te heffen, teneinde een „internal drain” te voorkomen, maar vooral door een uiterst strenge en onmiddellijke „Devisenkontrolle”. Hiervoor was echter een sterke Regeering noodig. Indien de toenmalige regeering dit zou hebben aangedurfd, zou zij feitelijk zeker, onder den druk van de Zuid-Afrikaansche Partij, de mijnbelangen en de boeren tot val zijn gekomen. De nieuwe Regeering zou dan ongetwijfeld tot de opheffing van den gouden standaard zijn overgegaan. Zuiver economisch beschouwd, was een politiek van handhaving niet onmogelijk; de politieke toestand van Zuid-Afrika aan het einde van 1932 heeft dit echter practisch feitelijk onmogelijk gemaakt.

De factoren, onder den druk waarvan de Regeering den gouden standaard heeft verlaten, waren dus gedeeltelijk van politieke aard, maar ook gedeeltelijk van financiële aard. Indien er geen plotselinge kapitaalvlucht had plaats gevonden, dus geen financieel-economische factoren op het Pond hadden ingewerkt en de Regeering toch had besloten den gouden standaard op te heffen, zou de daad „reïnpolitisch” gemotiveerd zijn geweest. Het zuiver politieke element was in werkelijkheid ongetwijfeld aanwezig.

Daarnaast echter heeft de kapitaalvlucht de handhaving van den gouden standaard uiterst moeilijk gemaakt. Een beslist positieve daad van den kant der Regeering was hiervoor noodig. De kapitaalvlucht, hoewel veroorzaakt door politieke en psychologische toestanden, zooals de onttrekking van gelden op korten termijn uit Londen in September 1931, moet als een financieel-economische factor worden beschouwd.

Palyi en Kovacs zijn dus eenzijdig in hun beweringen, dat alle economische dwang afwezig was. De opheffing van den gouden standaard in de Ver. Staten, welke onlangs heeft plaats gevonden, is een veel zuiverder geval van een alleen op politieke gronden gemotiveerde daad. Ook Frankel is niet heelemaal juist, als hij beweert, dat de handhaving onder geen enkele omstandigheid mogelijk was geweest.

Of het in het belang van Zuid-Afrika zou zijn geweest, om den gouden standaard langer te handhaven, is een geheel andere vraag. Met het oog op de steeds verdere daling van de wereldprijzen en den toestand van den Zuid-Afrikaanschen landbouw, de gevaarlijke depressiepolitiek in Zuid-Afrika van verhoogde invoerrechten en uitvoersubsidies, de stijgende te-

korten van den staat en van de spoorwegen en de dreigende verdere kapitaalvlucht, zou de verdere handhaving van den gouden standaard beslist als een onverstandige daad te beschouwen zijn geweest, indien dit tenminste ook politiek mogelijk zou zijn geweest.

Na de opheffing van den gouden standaard is de 12½ pCt. extra invoerheffing opgeheven, terwijl de uitvoersubsidies op een gewijzigde schaal zijn behouden. Het markante feit van de afgelopen vier maanden is wel de geweldige hoogconjunctuur in de goudmijnaandeelen, wat zooals bekend, een teeken van de terugvloeiing van kapitaal uit Engeland met een daarop volgenden overvloed van fondsen in Zuid-Afrika en de tendens tot een stijging van den invoer is.

Op 20 Februari is het bankdisconto verlaagd van 5 tot 4 pCt., het laagst ooit bereikte niveau in dit land. De toeneming van de middelen op korten termijn blijkt eenigszins uit de volgende cijfers:

Zuid-Afrikaansche Reservebank (in £ 1000).

	Bankiers- deposito's	Binnenlandsche wissels	Buitenlandsche wissels
15 Dec. 1932	4,076	1,200	6
13 Jan. 1933	3,831	1,178	1
27 Jan. 1933	6,703	1,082	4,270
17 Febr. 1933	14,520	1,037	9,771
10 Mrb. 1933	17,631	1,034	12,661
21 April 1933	21,435	815	17,325

De invoer van kapitaal en de geldruimte moeten, mede met het oog op de buitengewoon lage invoercijfers voor 1932, noodzakelijk tot een groote uitbreiding van den invoer leiden, alhoewel aanvankelijk misschien langzaam. Teekenen daarvan zijn reeds zichtbaar, zooals uit de volgende cijfers moge blijken:

Goedereninvoer in Zuid-Afrika (in £ 1000).

Dec. 1931	3,723	Dec. 1932	2,909
Jan. 1932	3,140	Jan. 1933	3,047
Febr. 1932	2,681	Febr. 1933	3,369

Over het geheel genomen is de stemming in Zuid-Afrika veel gunstiger dan enkele maanden geleden. Door de buitengewone winsten van de goudmijnen zal de staatskas uit de bestaande mijnbelasting gedurende 1933 een extra-inkomst ontvangen van ongeveer £ 5.000.000, waaruit zelfs de opgehoopte tekorten kunnen worden gedekt. Tengevolge van de bescherming door de daling van den wisselkoers, is er op het oogenblik in de Zuid-Afrikaansche fabrieksnijverheid een uitgesproken bedrijvigheid. Zelfs de inkomsten van de spoorwegen beginnen een langzame verbetering aan te toonen. Met de verdere stijging van den invoer zullen de staatsinkomsten, evenals de inkomsten der spoorwegen nog meer verbeteren.

Uitgezonderd voor den Zuid-Afrikaanschen landbouw, welke nog steeds gebukt gaat onder zware vaste lasten, gepaard gaande met lage prijzen, is de algemeen economische toestand, vergeleken met dien van de meeste andere landen, hier gunstig.

BOEKAANKONDIGINGEN:

Franklin D. Roosevelt: Looking forward. (William Heinemann Ltd. Londen 1933. Prijs f 3.75).

Stuart Chase: A new deal. (The MacMillan Company. New-York 1932. Prijs \$ 2.—).

Beide boeken zouden denzelfden titel kunnen dragen, want de strekking van beide is hetzelfde. Zooals uit het 15de hoofdstuk van het boek van President

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. 1)

	Banken	Electri- citeit	Handels- ondern.	Industrie	Kunst- zijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep- vaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
" 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
" 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
" 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
Januari 1931	137.2	220.4	110.9	199.—	57.4	149.1	290.7	75.8	63.5	223.8	274.—	280.5
Februari "	140.7	239.9	117.5	217.5	69.7	167.5	307.3	80.2	65.6	238.4	307.8	292.1
Maart "	143.—	248.6	124.3	223.2	78.9	176.7	288.3	81.4	63.9	243.3	306.2	290.7
April "	139.4	238.4	113.5	207.3	84.4	172.4	253.9	58.5	57.5	219.5	299.8	283.4
Mei "	132.7	222.5	95.1	178.8	76.2	159.6	220.—	50.5	54.3	190.9	275.9	251.—
Juni "	127.5	217.5	89.—	165.1	68.7	150.8	208.6	48.4	53.1	191.3	262.4	249.7
Juli "	126.4	228.8	100.2	168.8	70.6	163.6	218.2	58.5	55.8	208.9	254.2	262.9
Augustus "	113.2	210.9	88.2	151.2	65.—	147.6	194.7	44.4	48.—	178.4	218.4	247.—
September "	95.3	190.1	73.6	126.1	60.9	118.9	147.9	31.7	37.3	134.—	168.7	220.1
October "	89.1	181.3	71.7	125.3	49.2	107.8	140.7	32.6	34.7	122.1	174.7	222.2
November "	93.2	184.2	75.4	135.4	48.9	120.1	133.6	32.9	34.9	125.9	196.3	237.2
December "	79.—	158.4	61.5	114.2	44.2	99.5	113.1	26.3	26.7	106.5	161.3	179.7
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.—	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.—	173.7	181.4
Februari "	82.8	173.—	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart "	81.3	184.7	69.—	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.—	112.7	176.3	182.2
April "	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.—	154.—
Mei "	65.—	163.9	52.5	93.5	33.5	86.8	117.8	14.2	19.1	84.5	101.9	157.3
Juni "	59.4	156.1	51.2	88.5	32.3	83.9	118.1	14.1	17.3	87.6	94.7	154.3
Juli "	68.3	167.1	63.7	106.1	34.1	92.2	129.1	22.5	21.—	105.6	120.1	175.6
Augustus "	79.8	183.5	71.5	126.2	33.2	104.9	153.5	35.1	26.4	118.—	138.4	200.5
September "	86.—	194.5	78.1	133.4	43.6	123.7	166.4	42.4	31.1	128.8	151.3	201.6
October "	83.7	189.3	77.5	127.1	39.4	120.4	147.—	34.—	28.5	118.7	135.8	187.6
November "	81.1	193.1	77.2	124.1	38.2	121.4	145.1	34.7	27.—	111.7	136.8	180.3
December "	78.9	193.2	76.4	116.1	35.—	123.1	146.7	32.8	26.1	104.9	135.—	157.3
Januari 1933	84.9	199.3	79.8	124.2	31.4	120.6	155.3	33.8	26.3	108.2	147.2	196.3
Februari "	82.8	194.2	76.4	118.8	28.5	121.6	146.8	30.1	23.7	103.1	141.9	199.6
Maart "	82.—	190.3	74.6	118.2	28.3	124.5	142.6	28.4	22.1	110.3	138.6	187.1
April "	80.9	190.6	73.3	120.7	26.—	125.9	144.7	31.9	21.7	111.5	127.6	185.1
Mei "	88.9	210.2	78.—	138.3	24.4	141.7	158.4	39.—	25.3	124.5	137.9	201.—

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1933 f 2.228.869.000 = 100.

2 Januari	100.—	1 Februari	100.9	1 Maart	93.—	5 April	91.5	3 Mei	98.6
11 "	104.1	8 "	100.1	8 "	96.8	12 "	92.6	10 "	101.—
18 "	101.3	15 "	98.9	15 "	96.—	19 "	92.8	17 "	101.4
25 "	101.6	22 "	94.3	22 "	95.5	26 "	96.2	24 "	102.7
				29 "	92.5			31 "	108.6

1) Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

Roosevelt — een verzameling van redevoeringen en artikelen — blijkt, verstaat hij onder „a new deal”, (de kern van zijn programma) een veranderde opvatting van de plicht en de verantwoordelijkheid van de regeering ten opzichte van het economisch leven.

Stuart Chase stelt in zijn boek de vraag of de Ver. Staten gaan in de richting van revolutie, of van het dictatorschap van het groote zakenleven of van socialisme door middel van een vredige politieke omwenteling of van evolutie van het tegenwoordige stelsel, met een radicale verandering in de richting van collectivisme. Hij acht het laatste het beste voor de Ver. Staten en ontvouwt een plan voor drastische inflatie als een middel om uit de crisis te geraken.

Dit punt van zijn economisch program is reeds verwezenlijkt. Verschillende andere punten ervan vinden wij terug in het boek van President Roosevelt, zoals de verlaging van tarieven, de contrôle over de uitgifte van buitenlandse leeningen en het uitvoeren van openbare werken. Enkele andere voorstellen van Stuart Chase zullen echter wel voor President Roosevelt te radicaal zijn, zoals bijv. een drastische herverdeling van het nationale inkomen door middel van inkomsten- en successiebelastingen.

Aan den anderen kant is het wel zeker, dat onder het bewind van President Roosevelt de regeering in de Vereenigde Staten veel meer invloed op het economisch leven zal verkrijgen dan zij tot dusverre had. Deze grootere staatsinterventie zal niet alleen een tijdelijk karakter dragen als uitvloeisel van een bewuste bestrijding van de crisis, maar in vele gevallen van blijvend aard zijn. Hierop wijst reeds een enkele van de tot dusverre ingediende wetsontwerpen, zooals de Federal Securities Act, die de bescherming van de belangen der beleggers ten doel heeft.

Het boek van President Roosevelt geeft een goed inzicht in de door hem gehuldigde economische principes, waarbij hij, naar men zegt, sterk onder invloed staat van enkele hoogleraren van de Columbia University (de z.g. „brain trust”), die thans belangrijke regeeringsposten bekleeden. In dit verband willen wij op twee punten de aandacht vestigen.

In de eerste plaats ontkomt men niet aan den indruk, dat President Roosevelt veel sympathie gevoelt voor de onderconsumptie-theorie, waaraan de voorstanders van hooge loonen voor een belangrijk deel hun argumenten ontleenen. Zoo is het verklaarbaar, dat President Roosevelt onlangs in een rede een beroep heeft gedaan op de ondernemers, om de loonen te verhoogen. Anderzijds moet men bedenken, dat in een opgaande conjunctuur de loonen bij de algemeene prijsstijging ten achter blijven. Volgens velen is dit feit mede een oorzaak van de overspeculatie. Tijdige aanpassing van de loonen aan de veranderde omstandigheden, zoowel in een opgaande als in een dalende conjunctuur, zou tot een verzachting van de conjunctuurbeweging bijdragen. Het is mogelijk, dat President Roosevelt een aanhanger van deze theorie is. Dit zou men kunnen afleiden uit het feit, dat hij voortdurend wijst op de groote gevaren van speculatie en overproductie (men leze het hoofdstuk „Banking and Speculation”). Zijn pleidooi voor loonsverhooging zou daaraan dan zijn toe te schrijven.

Belangrijker nog achten wij echter zijn denkbeelden over de organisatie van het economisch leven, n.l. de „need for economic planning” (titel van het 2de hoofdstuk). President Roosevelt verwerpt zoowel het absolute individualisme als de Planwirtschaft. Ingrijpen van de Overheid is echter volgens hem op bepaalde gebieden geboden, zooals o.a. bij de credietverleening door banken. Wij hopen op dit punt binnenkort nader terug te komen, maar willen toch nog even de opvatting van President Roosevelt verduidelijken. Sprekende over de wenschelijkheid van stabilisatie in het bedrijfsleven, vervolgt hij (blz. 243): „It is my hope that interference of government to bring about such a stabilisation can be kept at a minimum, limiting itself perhaps to a wise dissemination of information.”

Met belangstelling zal men zonder twijfel de economische politiek in de Vereenigde Staten moeten volgen. De tot dusverre voorgestelde maatregelen doen een ingrijpende koersverandering verwachten. De grootste betekenis is hieraan uit het oogpunt van conjunctuurpolitiek toe te kennen. Immers, indien President Roosevelt een grootere stabiliteit in het bedrijfsleven kan bereiken en daardoor de conjunctuurbewegingen kan verzachten, zal hij de geheele wereld een weldaad bewijzen. „Looking Forward”, niet in het minst naar de resultaten van zijn economisch beleid.
v. d. V.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 6 Juni 1933 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 ⁸	8.40 ¹ / ₂	%
Berlijn *)	100 Mark	59.26	57.90	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.78 ³ / ₄	2 ¹ / ₂
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.63 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Luxemburg	100 Franc	—	6.93	—
Zürich)	100 „	48.—	48.04	2
Praag	100 Kronen	—	7.41	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	28.—	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.75	4 ¹ / ₂
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.51	7
Sofia	100 Leva	1.797	1.80	8 ¹ / ₂
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.60	7 ¹ / ₂
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40 ¹ / ₂	9
Milaan	100 Lira	13.09	12.91 ¹ / ₂	4
Madrid	100 Peseta	48.—	21.22 ¹ / ₂	6
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	7.65	0
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	37.50	3
Oslo *)	100 „	66.67	42.60	3 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 „	66.67	43.20	3
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	38.20	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27.90	6
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	25.—	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.15	6
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.25	5 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.70	5
Moskou	Tjeronets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.65	—
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.09 ³ / ₈	2 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.85	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.62	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹ / ₂	0.64 ¹ / ₂	6
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.19 ¹ / ₄	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	—
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	—	—
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 ⁸	—	—
Lima (Peru)	Sol	0.697	0.38 ³ / ₄	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.17 ¹ / ₂	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	—	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 ³ / ₄	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 ³ / ₄	—	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ³ / ₄	—	—
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.75	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.64	4
Batavia	Gulden I.G.	100	0.99 ³ / ₈	4 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	0.51 ¹ / ₂	4.38
Hongkong	Dollar	—	0.56	—
Shanghai	Dollar	—	0.52 ¹ / ₄	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.98	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	1.09	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	9.33	—
Bangkok	Baht	—	0.77	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 ³ / ₄	8.41	4
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.62 ¹ / ₂	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ³ / ₄	6.72 ¹ / ₂	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 ³ / ₄	6.75	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

3) Zichtkoers. 4) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 Juni 1933.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 42.659.477,11 Bijbnk. " 1.168.581,16 Ag.sch. " 5.295.308,61	f	49.123.366,88
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	"	—
Idem eigen portef.	f 73.289.443,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	.....	"	73.289.443,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 28.312.313,84 Bijbnk. " 5.712.948,77 Ag.sch. " 42.492.874,18	f	76.518.136,79
Op Effecten	..... f 75.541.106,96		
Op Goederen en Spec.	..... f 977.029,83		76.518.136,79
Voorschotten a. h. Rijk	.....		—
Munt, Goud	..... f 97.702.045,—		
Muntmat., Goud	..... f 737.178.850,02		
	f 834.880.895,02		
Munt, Zilver, enz.	..... f 22.474.847,98		
Muntmat., Zilver	.....		857.355.743,— ¹⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfondsen	.....		21.543.961,61
Gebouwen en Meub. der Bank	.....		5.000.000,—
Diverse rekeningen	.....		9.756.894,98
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	.....		18.331.195,17
	f		1.110.918.741,43

Passiva.			
Kapitaal	..... f		20.000.000,—
Reservefondsen	.....		3.749.272,82
Bijzondere reserve	.....		5.000.000,—
Pensioenfondsen	.....		8.837.407,39
Bankbiljetten in omloop	.....		958.950.310,—
Bankassigatiën in omloop	.....		211.457,68
Rek.-Cour. Het Rijk	f 1.216.628,20		
saldo's: Anderen	..... f 112.603.272,47		113.819.900,67
Diverse rekeningen	.....		350.392,87
	f		1.110.918.741,43

Beschikbaar metaalsaldo ..... f 428.278.706,11
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. 1.070.696.765,—

¹⁾ Waarvan in het buitenland f 3.020.302,58.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo ¹⁾	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
6 Juni '33	97.702	737.179	958.950	114.031	428.279	80
29 Mei '33	98.201	738.728	951.896	139.575	424.054	79
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke- ningen ²⁾
6 Juni 1933	49.123	—	76.518	73.289	9.757
29 Mei 1933	49.412	—	77.451	73.393	13.592
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/3 metaal- dekking. ²⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
3 Juni '33 ²⁾	149.020		201.490	34.650	54.564
27 Mei '33 ²⁾	151.530		199.310	37.440	56.830
6 Mei 1933	106.226	45.138	206.071	36.271	54.427
29 Apr. 1933	107.040	45.638	203.443	36.560	56.676
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
3 Juni '33 ²⁾	8.760	58.440		32.910	63
27 Mei '33 ²⁾	11.470	55.990		30.560	64
6 Mei 1933	20.591	9.058	41.053	21.516	62
29 Apr. 1933	20.796	9.019	40.691	20.016	64
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
31 Mei 1933	187.403	374.063	72.268	11.250	10.949
24 " 1933	187.009	369.874	76.115	11.574	11.237
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
31 Mei '33	72.506	33.247	77.473	39.536	73.339	48 ¹⁸ / ₁₆
24 " '33	70.001	15.707	99.205	37.252	77.135	50 ¹⁹ / ₁₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
26 Mei '33	80.951	1.126	2.468	4.868	1.419	2.675	3.200
19 " '33	80.929	1.140	2.462	4.528	1.418	2.629	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amorf. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amorf. k.	Parti- culieren
26 Mei '33	6.582	2.248	83.267	284	1.981	18.393
19 " '33	6.582	2.253	83.367	309	1.989	17.886
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJESBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
31 Mei 1933	372,3	21,6	77,0	3.078,4	163,7
23 " 1933	372,3	16,9	86,5	2.842,3	63,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
31 Mei 1933	317,3	379,1	3.468,8	438,8	159,1
23 " 1933	317,1	332,6	3.245,6	371,4	147,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 31, 23 Mei 1933, resp. 13, 31 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenland- sches wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Rekg. Crt.	
								Circulatie	Schatkist
1933									
31 Mei	2671	64	741	62	363	40	3.638	40	251
24 " "	2674	64	745	62	363	40	3.592	51	292

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash" ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
24 Mei '33	3.499,2	2.879,1	308,7	312,2	42,7
17 " '33	3.467,5	2.786,8	304,0	330,2	77,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
24 Mei '33	1.861,7	3.221,4	2.392,8	150,3	67,8	62,3
17 " '33	1.836,6	3.300,0	2.320,5	150,2	67,1	61,6

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

³⁾ „Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en belee- ningen	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
17 Mei '33	85	8.421	7.925	1.557	15.170	4.271
10 " '33	80	8.404	7.914	1.536	15.058	4.318

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng- land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be- treffende valuta.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

6 Juni 1933.

De termijnmarkt voor tarwe te Chicago heeft in de afgelopen week slechts matige veranderingen ondergaan, daalde of steeg wegens berichten over verdere inflatie, oogstberichten en in overeenstemming met de effectenmarkt. Vergeleken met een week geleden was het slot $\frac{1}{4}$ a $\frac{1}{2}$ dollarcent hoger. Op een dag trad eene verlaging in o.a. naar aanleiding van eene mededeeling uit Washington, dat volgens de meening der regering de prijsverhooging te snel was gegaan. De oogstvooruitzichten in de Ver. Staten zijn wat wintertarwe betreft iets gunstiger geworden. Het gemiddelde der schattingen van verschillende particuliere oogstexperts bedroeg op 1 Juni voor wintertarwe 357.000.000 bushels tegen 350 miljoen op 1 Mei en een officiële oogstraming op dien datum van 337.485.000 bushels. De particuliere experts schatten de opbrengst van zomertarwe op 270.000.000 bushels. Er is voor de ontwikkeling der zomertarwe voldoende vocht in den grond en de vooruitzichten zijn gunstig. Een groote moeilijkheid in de Ver. Staten is de groote tarwevoorraad, waarvan naar schatting aan het einde van het seizoen nog 325 a 350 miljoen bushels over zal zijn en waarmee men geen weg weet. In afwachting van de economische conferentie in Londen zullen voorloopig geen maatregelen worden genomen voor den afzet van de naar schatting overtollige circa 180 miljoen bushels. De afgevaardigden van de Ver. Statene Canada, Argentinië en Australië, die te Genève bijeen waren geweest om middelen te beramen de tarweprijzen te stabiliseeren en o.a. ook productiebeperking hadden aanbevolen, komen te Londen weder bijeen. Australië heeft laten weten, dat het niet kan medewerken aan beperking van den uitzaai. Canada voelt veel voor dat plan, en de Ver. Staten zullen een poging wagen daartoe te geraken in het volgende oogstjaar. In Canada zijn de vooruitzichten voor zomertarwe gunstig, de omstandigheden van het weder en de vochtigheid in den bodem zijn de beste sedert 1928. Men berekent, dat de bebouwde oppervlakte in de prairie-provincies 5.6 pCt. kleiner zal zijn dan in het vorige jaar. Canadeesche tarwe blijft gevraagd en geregeld komen daarin zaken tot stand. Canadeesche houders willen gaarne verkoopen en maken er dankbaar gebruik van, dat hun tarwe een premie waard is boven andere soorten. De koersen te Winnipeg zijn in het begin der week gestegen, doch later trad weder eene daling in, zoodat het slot $\frac{1}{4}$ dollarcent lager was dan een week geleden. Australische tarwe veranderde nauwelijks in prijs en ook Argentijnsche fluctueerde weinig. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot 3 centavos per 100 KG. lager, die te Rosario onveranderd. De vooruitzichten van wintertarwe in Europa blijven gunstig. In Oostenrijk klaagde men over koud weder, daar en in Hongarije is men bevreesd voor het optreden van roest. In Roemenië is het warmer geworden en de stand van het gewas geeft reden tot tevredenheid. In Frankrijk zijn de vooruitzichten minder gunstig dan enkele weken geleden. Het ministerie van landbouw schat de met tarwe bebouwde oppervlakte op 13.316.000 acres tegen 13.278.000 acres in het vorige jaar en den stand van het gewas op 75 tegen 71 een jaar geleden. Van particuliere zijde wordt de opbrengst geschat op 34 $\frac{1}{2}$ tot 37 miljoen quarters. In het vorige jaar was de officiële oogstopbrengst 41.400.000 quarters, doch particuliere schattingen bedroegen van 44 tot 48 miljoen quarters.

De vraag voor rogge blijft slecht en de omzetten laten zeer te wenschen. Platarogge blijft tot nagenoeg dezelfde prijzen aangeboden, voor Hongaarsche en Poolsche worden weder iets lagere prijzen gevraagd.

In het begin der afgelopen week was de vraag voor Plata-m a i s beperkt en aanbod uit lossende booten drukte de markt. Toen dit aanbod opruimde werd de stemming beter en waren hogere prijzen te maken, vooral toen nog uit

slechts een aangekomen boot Platamaïs werd aangeboden en verdere aanvoeren gedurende de volgende tien dagen zouden uitblijven. Onder den invloed van de betere stemming voor aangekomen Platamaïs bestond ook voor de eerst verwachte partijen goede vraag zonder dat daarvoor echter eene prijsverbetering intrad. Voor latere aflading waren de vraagprijzen gedurende de geheele week vrijwel onveranderd, tegen het einde der week was de twee hand geneigd iets lager af te geven. De omzetten bleven beperkt. Aan de Argentijnsche termijnmarkten kwamen slechts kleine schommelingen voor, te Buenos Aires was het slot 4 centavos, te Rosario 5 centavos per 100 KG. lager. De verschepingen uit Argentinië waren in de vorige week kleiner dan in de daaraan voorafgaande. Van den Donau echter waren zij aanmerkelijk grooter. De verkoop van Donaumaïs gaat moeilijk in verband met de weinig houdbare kwaliteit en verkoopers zijn geneigd tot het doen van prijsconcessies. Op latere aflading is het aanbod van Donaumaïs ruimer geworden en de prijzen voor die posities zijn iets gedaald. Geregeld wordt den laatsten tijd maïs aangeboden uit Italië, dat tengevolge van een grooten eigen oogst de gekochte Donaumaïs niet noodig heeft en nu tracht een gedeelte van de eigen maïs te exporteeren. Naar Engeland zijn daarin verscheiden zaken gedaan, naar ons land ook in mindere mate. De getoonde monsters zijn mooi van kwaliteit, de prijzen bewegen zich iets onder die voor Platamaïs.

Voor gerst bestond in het begin der week goede vraag, zoodat de prijzen zoowel voor Plata als voor Donaugerst ongeveer een gulden per last opliepen. Later is de stemming bij ruimer aanbod weder iets minder vast geworden, waardoor de verhooging verloren ging. Donaugerst, welke lang zeer weinig werd aangeboden, is weder in ruimer mate te koop. De oogstvooruitzichten in Roemenië zijn gunstig en men verwacht er op zijn minst een goede gemiddelde opbrengst. Houders van partijen van den vorigen oogst vinden daarin aanleiding deze nu ter markt te brengen.

In h a v e r ging in de afgelopen week tot onveranderde prijzen weinig om. Het slot aan de termijnmarkt voor haver te Buenos Aires was 5 centavos lager.

SUIKER.

Een vaste tendens bleef gedurende de afgelopen week de suikermarkten beheerschen.

In A m e r i k a bestond levendige interesse voor ruw-suiker en de prijzen konden verbeteren tot ca. 1.49 d.c. c. & fr. voor prompte Cubasuiker. De noteringen op de New-Yorksche termijnmarkt bewogen zich in stijgende richting. Winstnemingen veroorzaakten tegen het einde der week een reactie; het slot was echter weer vast met de volgende noteringen: Juli 1.52, Sept. 1.55, Oct. 1.59 en Dec. 1.62, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.50 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 89.000 tons, de versmeltingen 55.000 tons tegen 44.600 tons verleden jaar en de voorraden 304.000 tons tegen 337.600 tons.

De laatste C u b a -statistiek is als volgt:

	1933	1932	1931
	tons	tons	tons
Productie . . . . . (Raming)	2.000.000	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	24.648	15.534	17.428
Totaal sedert 1/1	712.518	1.138.484	1.393.533
Verscheppingen	57.957	42.115	38.012
Voorraad	957.258	1.237.914	1.695.768

Omtrent den te velde staanden bietoogst heeft Licht deze week niets bijzonders te berichten.

De Engelsche markt vertoonde eveneens grootere activiteit en flinke partijen ruwe suiker konden worden geplaatst tot oploopeude prijzen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	28 Mei-3 Juni 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	28 Mei-3 Juni 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	68.280	557.700	637.151	—	11.870	6.764	569.570	643.915
Rogge	9.376	190.817	222.524	103	2.609	940	193.426	223.464
Boekweit	355	11.120	10.833	—	25	—	11.145	10.833
Mais	7.970	447.821	576.881	680	93.345	144.025	541.166	720.906
Gerst	3.659	134.478	172.981	293	16.526	7.271	151.004	180.252
Haver	1.662	76.428	98.850	—	1.922	2.542	78.350	101.392
Lijnzaad	3.073	116.223	127.178	—	139.934	177.195	256.157	304.373
Lijnkoek	1.300	28.910	43.157	—	—	50	28.910	43.207
Tarwemeel	1.204	10.089	11.463	150	3.567	6.989	13.656	18.452
Andere meelsoorten	1.753	25.980	20.822	389	4.582	7.063	30.562	27.885

STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), TUINBOUWARTIKELEN (BLOEM-KOOL, KASKOM-KOMMERS, SALADE), VLEESCH (RUND-VLEESCH, VARKENS-VLEESCH). Rows list years from 1925 to 1932 and months from Jan. 1931 to Dec. 1932.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische. 3) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 het betreffende jaar. 4) 27 Mei. 5) 2 Juni. 6) 26 Mei.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows list years from 1925 to 1932 and months from Jan. 1931 to Dec. 1932.

1) Jaar- en maandgem. atger. op 1/8 pence. 2) 26 Mei. 3) 2 Juni. 4) 31 Mei. 5) 25 Mei. 6) 2 Mei. 7) 23 Mei.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Table with columns for ZUIVEL EN EIEREN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (IJzer, Tin, Zink, Goud, Zilver). Each column contains multiple rows of price data in various currencies and units.

5 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 9) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74 1/2 K.G. Hongaarsche 4/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. 8) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van

AN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vurenhout, Steenen) and KOLONIALE PRODUCTEN (Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee). Each column contains multiple rows of price data.

J.B. Alle Pondennotering vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnotering vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

Ook de termijnmarkt te Londen was vast; de noteringen luiden aan het einde der week als volgt: Aug. Sh. 6/1, Dec. Sh. 6/5¼ en Mrt. Sh. 6/8, ruwzuiker basis 96 pCt. cif.

De Zichtbare Voorraden bedragen volgens Czarnikow:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Duitschland 1/5	920.000	1.323.000	1.513.000
Tsjecho-Slowakije 1/5	375.000	526.000	644.000
Frankrijk 1/5	506.000	523.000	660.000
Nederland 1/5	232.000	222.000	261.000
België 1/4	164.000	153.000	169.000
Hongarije 1/5	76.000	66.000	98.000
Polen 1/5	336.000	320.000	438.000
U.K. 1/5 Geïmp. Suiker...	370.000	165.000	195.000
„ 1/5 Binnenl. „	73.000	5.000	36.000
Europa.....	3.052.000	3.303.000	4.014.000
V.S. Alle havens 29/4	465.000	661.000	603.000
Cubaansche havens 29/4 ..	1.037.000	1.308.000	1.709.000
Cuba binnenland 29/4	1.865.000	1.990.000	2.250.000
Java 1/4	2.490.000	1.632.000	713.000

Totaal..... 8.909.000 8.894.000 9.289.000

Waarvan geblokkeerd..... 2.070.000 3.247.000 2.810.000

Op Java kon de N.I.V.A.S. ca. 18.000 tons Superieur en ruim 1000 tons bruine suiker, gedeeltelijk afgekeurde suiker, verkoopen.

De verschepingen van Java gedurende het tijdvak 1 April/31 Maart bedroegen:

	1932/33 Metr. tons	1931/32 Metr. tons	1930/31 Long tons
Bewesten Suez	337.500	135.000	4.900
Britsch-Indië	426.000	512.000	1.019.400
Japan, Formosa etc.	81.900	130.000	284.200
Singapore en Penang ...	124.100	149.000	159.800
China, Australië etc. ..	362.200	617.000	638.600
	1.331.700	1.543.000	2.106.900

Hier te lande volgde de markt schoorvoetend de stijging in het buitenland. De noteringen op de Amsterdamsche termijnmarkt trokken geleidelijk aan, totdat Dec. tot f 6½ verhandeld werd, waartoe verkoopers in de markt bleven. De notering voor Aug. was f 6½ tot f 6¼ en voor Maart f 6¼ tot f 6½. De omzet bedroeg 7550 tons.

KOFFIE.

Het artikel verkeert nog steeds in dezelfde kalme stemming. De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos liepen bij verschillende afladers nog een fractie terug en bleven bij andere onveranderd.

De gisteren bekend geworden statistiek van Brazilië bracht alleen cijfers betreffende de verschepingen van Rio. Tengevolge van werkstaking der havenarbeiders te Santos zijn in de vorige week uit deze haven slechts 5000 balen verscheept naar Europa en 2000 balen naar de Vereenigde Staten. Het cijfer der verkoopen van Santos werd ditmaal niet ontvangen. Verscheept werden in de vorige week van Rio naar Europa 53.000 balen tegen 35.000 balen in de week daarvoor en naar de Vereenigde Staten 21.000 balen tegen 37.000 balen.

Als vernietigd in de vorige week worden opgegeven 13.000 balen te Rio en 237.000 balen te Santos, tezamen 250.000 balen.

Over de plannen van Brazilië met den volgenden oogst, waarover in het vorig Overzicht is gesproken, werd ditmaal geen nieuws meer ontvangen en het is hier nog onbekend, hoe de Braziliaansche planters, die, zooals te dezer plaatse reeds is medegedeeld, bij uitvoering van die plannen 40 % van hun oogst tot „sacrifice prices” aan het Nationale Koffie Departement zullen hebben af te staan, op dit vooruitzicht reageren. In het laatste Overzicht is reeds met cijfers aangetoond, dat de prijs, dien de Braziliaansche importeur, dus ook de Braziliaansche planter, op het oogenblik na aftrek van alle kosten en uitvoerrechten voor zijn product ontvangt, belangrijk lager is dan ooit, dus ook lager dan in 1903, toen de koffieprijzen gedaald waren tot 15½ Ned. ets. voor alhier op ceel liggende Superior Santos. Een der merkwaardigste gevolgen van den tegenwoordigen toestand is, dat van de maatregelen van Brazilië ook ditmaal wederom, zooals trouwens steeds het geval is geweest, de andere koffie-produceerende landen in ruime mate hebben geprofiteerd. Brazilië, dat doorengenomen ongeveer ¼ gedeelte van de wereldopbrengst levert, geeft bij de prijsvorming den toon aan en nu de prijzen van het Braziliaansche product tegenwoordig ongeveer 9½ Ned. ct. per ½ K.G. inhouden voor de verschillende uitvoerrechten, die het land op koffie heft, maken de andere producenten — dat zijn die van de zoogenaamde „milds” — thans feitelijk ook on-

geveer 9½ ct. meer dan zij maken zouden, wanneer de groote producent die hooge uitvoerrechten, welke voor het grootste gedeelte worden aangewend tot betaling van de koffie, die vernietigd wordt, niet berekende. Dat ongewasschen Robusta koffie, die op speedige aflading nu aangeboden wordt voor 14¼ a 16¼ ct. en dat gewasschen Robusta, waarvoor op aflading 20½ ct. gevraagd wordt, dan zouden zijn gedaald tot op een basis, waarop de cultuur, niet zou kunnen worden voortgezet, is duidelijk. Ook de verschillende Afrikaansche soorten en de meeste Zuid- en Centraal-Amerikaansche koffie's zouden dan reeds op een niveau zijn aangeland, dat ongetwijfeld ruineus moet worden genoemd. Het schijnt het noodlot van Brazilië te zijn, dat zijn leiders nooit kunnen inzien, dat de door hen gevolgde koffie-politiek voor het land zelf op den langen duur, op een ramp moet uitloopen en daarentegen voor zijn concurrenten steeds een door dezen niet genoeg te waardeeren voordeel heeft opgeleverd.

De kost- en vracht-aanbiedingen van Santos zijn op het oogenblik, onder aftrek van het op ca. 15 dollarcenten geschatte voordeel van de bijlevering der bekende bonus van 10 %, voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping ongeveer \$ 9.75 a 9.95 per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$ 10.— a 10.20. Voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, komen de offertes, op dezelfde wijze berekend, uit op ongeveer \$ 8.35 a 8.45. Bij den dollarkoers van heden staan deze aanbiedingen gelijk met onderstaande prijzen in goud-dollars:

Santos Superior	— \$ 8.25 a 8.45
„ Prime	— „ 8.50 a 8.65
Rio 7	— „ 7.10 a 7.20,

wat gedeeltelijk onveranderd en gedeeltelijk 0.10 goud-dollar lager is dan verleden week.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn voor de ongewasschen Robusta-soorten iets lager, doch voor gewasschen Robusta ongeveer 1 ct. hooger. De noteringen zijn thans aan te nemen op:

Palembang Robusta, Juni/Juli verscheping, 14¼ ct.; Benkoelen Robusta, Juni/Juli verscheping, 14½ ct.; Mandehing Robusta, Juni/Juli verscheping, 16¼ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juni/Juli verscheping, 20½ ct., alles per ½ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen ½ ct. terug. Juni noteert thans 17 ct. en alle verdere maanden 15½ ct. per ½ K.G.

De officieele loco-notering van Superior Santos werd verlaagd van 24 ct. op 23 ct. per ½ K.G. en van Robusta van 23 ct. op 22½ ct.

De slotnoteringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
6 Juni	\$ 5.55	5.39	5.34	5.31	7.86	7.67	7.55	7.50
29 Mei	„ 5.58	5.47	5.41	5.41	7.88	7.70	7.61	7.57
22 Mei	„ 5.35	5.27	5.21	—	7.66	7.54	7.44	—
15 Mei	„ 5.50	5.45	5.42	—	7.80	7.69	7.62	—

Rotterdam, 7 Juni 1933.

IJZER

De omzet op de exportmarkt van ruwijzer is nog altijd zeer gering. Voor Lux 3 ontmoet men verschillende noteringen, en wel van 34½ sh. en 37 sh. goud fob. Antwerpen. Op de binnenlandsche markten valt echter een kleine opleving te constateeren. In België is de prijs van Lux 3 met 10 B. Frs. tot 295—305 B. Frs. gestegen. In Frankrijk is tengevolge van de toenemende vraag naar staal, alle aandacht gevestigd op de fabricage van Thomasijzer, die gedeeltelijk ten koste van gietijzer plaats heeft. Van dat laatste zijn echter nog te groote voorraden aanwezig dan dat de hier en daar iets uitgebreide vraag veel invloed op het prijspeil uitoefent. De minimum-notering voor de Franche markt is 195 frs. basis Longwy voor P.L. No. 3. In Engeland gaat het na een korte luwte in de vraag weer iets beter. Wat betreft de exportmarkt, koesteren de Cleveland-producenten goede verwachtingen omtrent den verkoop in Scandinavië en vooral Denemarken in verband met de pas gesloten handelsovereenkomsten. Het prijsniveau is ongewijzigd 62/6 franco Tees en 59/9 franco Falkirk.

Op de staalmarkt volharden de producenten in hun vaste houding. Ondanks de aangekondigde inwerkingtreding van de verkoopkantoren van het Irka op 1 Juni jl., waarbij de prijs van stafijs tot 60/- goud fob. Antwerpen verhoogd is geworden, houden verbruik en handel zich afzijdig.

Stafijs noteert momenteel 57/6 goud fob. Antwerpen.